

kankos

elektroninis literatūrinis žurnalas

2021, nr. 1 (5)

Redakcija

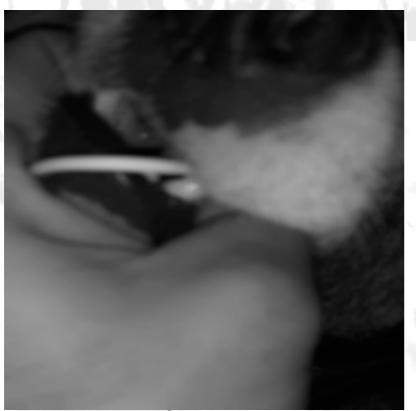
tomkompotas
(redaktorius)

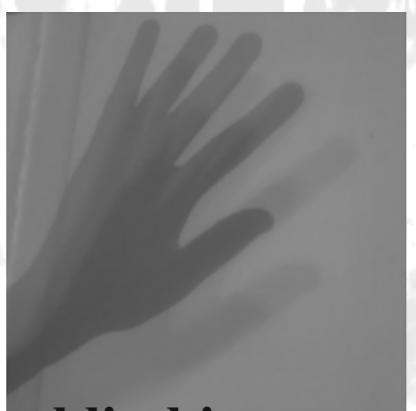
Šriodingerio katė
(kritika, korektūra)

Čako Pelēda
(proza)

Daineko
(poezija)

**klimbingup-
thewalls**
(svetainės
administratorė)

Kalbos redaktorės:
Alicija Valentukevičiūtė
Deimantė Vaitkevičiūtė

Iliustracijos

Martynas Jankevičius (p. 1, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 58, 59, 65, 77, 146, 147, 153)

Raminta Žemaitė (p. 6, 7, 34, 35, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 89, 90, 91, 96, 97, 99, 106, 107, 110, 111, 158, 159, 161, 162, 163)

Valentinas Charitonovas (p. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 44, 45, 116, 117, 118, 119, 150, 151)

Eglė Okaite (p. 132, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 142, 143, 144, 145)

Mindaugas Laukys (p. 4, 5, 12, 13, 42, 43, 94, 95, 102, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 154, 155)

Marius Šulcas (p. 14, 15, 16, 46, 47, 48, 49, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 115, 120, 121, 140, 141)

Kęstutis Mažeika (p. 10, 11, 18, 19, 100, 101, 104, 105, 109, 164, 165)

Tomas Žlioba (p. 2, 3, 39, 40, 41, 85, 88, 113, 114)

Turinys

Poezija / proza

Silvestra Pilkutė. Debesys. Apsakymas / 8

Mrs. Do (Jurgita Donėlė). Eilėraščiai / 20

Orestas Razumas. Smūgis. Apsakymas / 28

Poryt. Eilėraščiai / 38

Raimondas Klezys. Dulkėti veidrodžiai. Pjesė / 50

Deividas Varanius. Eilėraščiai / 84

Gediminas Cibulskis. Gaminame lietu. Apsakymas / 92

Gytis Pranskūnas. Eilėraščiai / 112

Daniilas Charmsas. Trumpoji proza / 122

rašyk.lt klasika

wride. Eilėraščiai / 134

Recenzijos

Kamilė Laučytė. Šviesiau apie nerimą pietaujant / 148

Numerus stultorum

Parodia Mutabilis. Magas išvaduotojas arba Šredingerio lygtys / 156

Poezija / proza

Silvestra Pilkutė

Debesys

Debesys panašūs į pūkus. Žinau, banaliau ir nepasakysi, betgi jie ištisies kaip plunksnos. Tieka žvelgiant iš apačios, tiek iš viršaus ar šonų. Kartais bandau įsivaizduoti tą, kas pirmas sugalvojo tokį palyginimą.

Jau seniai slapta viliuosi pasidaryti debesų. Nusipirkau oro garintuvą, o virtuvėje nuolat virindavau vandenį. Seniau galvojau net įsigyti debesų gaminimo aparatą. Įsivaizdavau jį iki smulkmenų, tik nežinojau, kas gebėtų ir iš ko gebėtų tokį sukonstruoti. Norėjau nusipirkti paveikslą su debesimis, bet apsigalvojau ir pakabinau ant sienos tuščius rėmus, kad debesys, kai jų visgi pasidarysiu, paveiksle galėtų plaukti taip, kaip nori. Apačioje pastačiau kambarinę gėlę, šiek tiek primenančią medį. Gal kuris nors ims ir užkliaus.

Tik debesų kaip nebuvo, taip nebuvo, o nuo sauso oro, kaip ir anksčiau, vakarais suimdavo kosulys, kol vieną rytą pastebėjau, kad į trupančias sienas įsismelkė pelésis.

I. Susitikimas

Ant bortelio, prie šiukslių konteinerio, sėdi benamis. Barzdotas, apsirengęs keliais sluoksniais purvinų drabužių – atrodo kaip senis.

– Labas rytas, – švysteliu pilkšvą maišą vos ne jam virš galvos ir sukuosi eiti atgal.

Pakelia galvą ir pažiūri. Viena akis užgriuvusi, užtat kita duria kaip virbalas. Pagaunu galvos linktelėjimą. Gal tik pasirodė? Kviečia sėstis šalia. Ne, jokiu būdu. Tikrai nėra taip, kad niekinčiau benamius, greičiau jau žmones, kurie *juos niekina*; tyčia nesitraukiu iš vieno troleibuso galo į kitą, kai koks nors bastūnas, išsidrėbės per dvi sėdynes, iškvepina pusę transporto priemonės, tyčia nesitraukiu, kai prie manęs prieina. Nors norėtusi. Nė nepajudu iš vienos, kad kažką įrodyčiau sau, o ištisies – įveikčiau baimę. Tai ir yra tiesa tiesiausia – bijau jų. Bijau to chaotiško, paslaptingo, nežinomo pasaulio, iš kurio jie pas mus ateina. Istorijų, kurių greičiausiai

nepajégčiau pakelti. Visgi kur nors tarp žmonių bent jaučiuosi saugi, o čia mes vienu du.

– Nebijok, – sugergždžia pragertu balsu.

Ar gali būti, kad vienas žodis pradėtų gramzdinti žemyn? Nei iš šio, nei iš to.

Velniop, kojos pačios apsisuka, ir klesteliu šalia.

Sédim. Jis ant bortelio, aš ant bortelio, tarp mūsų – metro atstumas. Šaltoka, bet prie konteinerio vis tiek smirdi. Žinoma, nesikalbam. Bandytu kalbėtis, greičiausiai iškart pabėgčiau. Bet ne, sėdžiu ir stebiuosi, žiūrėdama į save iš šalies. *A, tau turbūt irgi ne viskas gerai?* Pažvairuoju, jis šypsosi. Šypsenas duria lygiai taip, kaip ir tas virbališkas žvilgsnis. Jos pusė, nes kitas lūpų kraštas nejudrus. Karštligiškai sukasi galvoje mintis: velnias, neturiu kišenėje nė poros litų.

Prisimenu mamą.

Kiekvienos moters rankinėje turi būti žirklutės, šukos, nosinaitė, akių pieštukas, veidrodėlis ir kvepalai, – kartą sakė ji, kai man buvo, regis, šešiolika, ir atidavė savo gélėtą kosmetinę, į kurią

turėjo tilpti visi jos suminėti daiktais.

Po kelių savaičių tą kosmetinę iš manės atsiémė, nes joje – turėjo slaptą pomėgį raustis po mano daiktus – terado tušinukų, trintukų ir pieštukinių klijų. Baisiausia tai, kad tušinukai buvo be kamštelių. Anot jos, nemoku vertinti gerų daiktų. Sutinku su ja tik todėl, kad kitaip vertinu, kas yra gera. Bet tiesa, naudoti daiktų pagal paskirtį taip ir neišmokau, nesu iš tų, kurie visada pasiruošę netikėtumams.

Senis krenkšteli.

Mergaite. A, mergaite.

Aš? Mergaitė? Žmogau, man veikiausiai vos perpus mažiau nei tau. Gal apsimesti, kad juokiuosi?

Turi porą litų?

Būtent. *Porą litų.* Papurtau galvą.

Bet galiu atnešti, nuleidžiu galvą kaip mokinukė.

Senis linkteli. Tarsi tai savaime suprantama. Iš tiesų mes nepratariam nė žodžio.

Ne visi namie, pagalvoju, tik nežinau, ką turiu omeny – jį ar save, ir vis dėlto paklusniai nupėdinu laiptinės link. Vidinis balsas kužda: negržk.

Negržk, negržk.

II. Raudona suknelė

Mergaite, a, mergaite! Turi porą litų?

Pasileidžiu bėgti, bet atrodo, kad jis mane vejas vis greičiau ir greičiau.

Mūsų namas antras nuo gatvės kampo, priešais jį – penkios aukštos eglės. Skverbdamasi žvilgsniu pro šakas visada galvodavau apie skirtumą tarp jausmo ir jutimo. Junti įsidūrus spygliui. Jauti baimę. Jeigu bėgsiu namo, jis sužinos, kur gyvenu.

Priešais, kitapus gatvės, pelkėti ir šiukslini krūmynai, kur vasarą susirenka būriai ančių. Kalbama, jog žmonės duburiuose dar skandina kačiukus. Niekas niekada nematė tų skandintojų, bet visi, bent jau vaikai, tuo tiki. Perbėgu gatvę ir pasuku tų krūmų link. Raudona baltais žirniukais suknelė plakasi į kelius.

Kojos pradeda klimpti, esu priversta bėgti lėčiau. Nors aš jau toli nuo gatvės, vis dar nedrįstu atsisukti.

Tada smunku į apželusią kūdrą vos spėjusi nusitverti už karklų kuokšto, kad neprarasčiau pusiausvyros ir neišsimaknočiau visa, iki kaklo.

Dumblas lipnus, vanduo siekia juosmenį. Negaliu šaukti, nes jis išgirs. Staiga pasijuntu labai rami – kažkaip žinau, kad viskas baigsis gerai. Arba štai šioje vietoje ims ir nutrūks. Kaip per sapną. Tačiau, užuot atsirėmus į dugną, jo nepasiekiu, ten tik dumblas, vis giliau, o raudona suknelė plyšta, užsikabinusi už šiekšto. Nuo jo ir styro atvašos, už kurių laikausi. Nebepamenu, gal vėliau visgi šūktelėjau, nes kai atsimerku, jis, apsisiautęs storu, žieminiu paltu (gal teisybė, kad benamiai apsivelka visus drabužius, nes neturi kur jų pasidėti), laiko mane glėbyje. Metusi žvilgsnį jam per petį matau tolstantį duburį su išsklaidytais maurais ir šiekšto nudrėkstu savo raudonos

suknelės skutu. Jis plevėsuoją kaip vėliavėlė, aiškiai matyti nuo gatvės, nors tikrai maniau, kad nubėgau labai toli. Ta skiautė ten kabės dar keletą mėnesių, kol ją nublukins žiemos sniegas, su kuriuo pavasarį žemėn nukris jau nebe vėliavėlė, o viso labo skuduras.

Jis pasuka mano namų link. Tai... tai vis dėlto? Bėgau veltui. Pradedu spurdėti jo glėbyje, jis nieko nesako, o mane pykina nuo jo kvapo, šlykštaus ir stipraus. Bet jėgų turiu mažai. Ir jos tą akimirką beveik išsekusios. Iš baimės? Virš galvos plaukia debesų plunksnos. Kas pirmas sugalvojo taip pasakyti? Užsimerkiu, tas aštrus kvapas. Nepabėgau nuo jo. Staiga užsimanau įkvépti debesų, bet ne, niekada negalēsiu to padaryti dėl to aštraus, sūraus kvapo, sumišusio su degtinės, svogūnų, dulkių ir prakaito dvoku.

Pastatės mane prie vartelių neatsisukdamas nueina. Linkstančiomis kojomis styrinu iki durų.

Vėliau dusdavau vien nuo dulkių – jos atrodydavo panašios į debesų lašelius ir jų būdavo galima įkvépti. Mama kasdien plaudavo mano kambarį, nukabino užuolaidas ir pasiuvo kitas, iš medžiagos, kuri „netraukia dulkių“. Raudonas, tik be baltų žirniukų.

III. Pelėsis

Rakindama duris išmetu ir tą prisiminimą – jis nebe mano. Tai sapnas, užkliuvęs kažkurios vaikystės vasaros vidury ir nuleipęs nuo per didelio karščio, o vėliau užklotas sniego kaip ta raudonmargė skiautė. Per gerai žinau, kad į praeitį negržtama, nors ir kokia gera ar bloga ji būtų. Neatsegu piniginės ir neieškau smulkių – turbūt jų ten ir nėra. Apskritai, geriau galvoti, kad visai nesutikau to benamio... Ne, gerai, pažiūrėsiu vėliau.

Skambutis į duris visai sutrikdo.

Mergaite, turi porą litų?

Matau savo ranką, tiesiančią jam tuos velnio litus, regiu save, iškratančią visas monetas – *imk, imk su visa pinigine, tik nebegržk daugiau! Imk, pasigerk, persigerk, tik kuo toliau nuo manęs.*

A, mergaite, o gal taurelę?

Matau, kaip jis užeina į mano virtuvę, atidaro spintelę, kaip iš ten pasipila svogūnai, tie patys, kuriuos savaitgalį parsivežiau iš mamos. Vėl pamiršau juos surišti, ištisies žinodama, kad su jais taip nieko ir nedarysiu, tik nunešiu į konteinerį. Nemégstu svogūnų, nekenčiu jų kvapo.

I duris ištisies skambina, bet taip ir nepakylu nuo sofos. Sėdžiu ir žiūriu į sieną, o mano viduje veriasi plysys, pro kurį laukan ima veržtis debesys. Pats pirmasis dunksteli į langą, šis prasiveria, ir tada jų prisipildo visas dangus, medžių šakos, paukščiai juos lesa ir krinta apsvaigę nuo aštraus kvapo. Sėdžiu ir žiūriu į pelėsio dėmę ant sienos, akis aptraukia raudona migla, kurioje šokinėja balti žirniukai.

Skambutis vis dar zyzia. Paskui – beldimas. Sukaupiu valią, atidarau.

Kaimynė iš trečio aukšto. Itampa atlėgsta taip staiga, kad vos nesusmunku jai prie kojų. Rūpinimasis kitais užkoduotas jos prigimtyje. Ji renka šiukšles, šluoja takus prie laiptinės, skambina

policijai, jei pamato prie namo girtą šutvę ar prie sienų besidarbuojančius grafičių menininkus. Mano vonioje nuo neatmenamų laikų guli jos žirklutės ir akių pieštukas. Neprašo jų atiduoti, o aš nuolat pamirštu, tad turbūt jau nusipirko naujus.

– Kur tu taip ilgai? Maniau, nuėjai prauštis. Mačiau, kad esi namie, taigi šiukšles išnešeit.

Taip, ką dar ji matė?

– Atnešiau tau pelėsių valiklio. To, kur anākart sakiau, atsimeni? Užpurški ir nuvalai po penkių minučių.

IV. Sniegas

Uždariusi duris pasiimu piniginę, ištraukiu iš jos visas kortelles ir senus kasos čekius. Tada vidun sudedu visus metalinius pinigus, kitokį ir nera. Paruoštą piniginę padedu koridoriuje ant lentynos. Bet skambutis daugiau nebezyzia, o lauke prie šiukšlių konteinerio tuščia. Nedrįstu nusileisti žemyn.

Trinu pelėsio dėmes visą vakarą. Sienos šviesėja, plysys

traukiasi, bet viduje debesų nebelikę. Jaučiu, jų niekada ir nebebus. Dulkės man nebekenkia (gal jos šitame mieste kitokios), nors vis tiek senu pripratimu kasdien plaunu kambarius. Vis dar galvoju apie debesis, dabar jau ir apie tuos debesis, kuriuos pati paleidau į pasaulį.

Rytą pabyra sniegas. Mano sniegas, iš mano debesų, todėl norėčiau jį visą surinkti ir suvalgyti, bent jau susidėti į šaldytuvą. Parsinešti į savo pasaulį, tuščiais paveikslo rėmais ir viena gèle. Nuotaika šauna aukštyn ir plaikstosi su snaigėmis.

Su kaimyne pėdinam į turgų – ji nori nusipirkti daržovių ir paukštienos savaitgaliui. Aš nesuplanavusi nieko gaminti, bet juk niekada nežinai. Taigi, pasičiumpu nuo lentynos piniginę, pasiskolinu iš kaimynės dar kelias dešimtines grynais (gerai, rytoj atiduosiu). Kartu einu tik dėl sniego, kuris taip pat panašus į debesis, o gal net labiau į plunksnas.

Prie pat turgaus įėjimo stovi senukas su narvais, pilnais baltų vištų. Gyvų gyvutelių. *Kark kar kar kar.*

– Einam tik. Tai įsispoksojo.

Palauk... Stabdau ją atgalia ranka.

– Būsiu prie mėsos, – atsainiai mosteli ir dingsta žmonių knibždėlyne.

– A, mergaite? Pigiai atiduodu...

Mergaite?

Tai, kad nežinau...

– O ko gi, pasipenėsit, pasipjausit...

Gal balkone?

– Na taip, – jis supranta, – balkone vištос neauginsi. Ant savos žemės kas kita, betgi mieste gerai – yra šiltas vanduo, radiatoriai, tai ir nereikia tų vištų.

Kaip nereikia? O gal čia pat, vietoj, galėtumėt? Ką čia nupenėsi.

– Baikit, mergaite, va, ten gatavų yra.

Bet juk gali. *Bet juk galite.*

Užsispyrusi žiūriu tiesiai už jo, ne į akis. Tik svarbiausias

klausimas, kaip pešti vištą? Visa kita man nerūpi. Taip, plunksnos pagalvėms, ne, nesvarbu, kad turit ir plunksnų, man reikia šitos; senukas stebisi ir dingsta už snaigį uždangos. Matau jo siluetą, kaip jis kalbasi su kitu tokiu pačiu prekeiviu, sukiodamas pirštą ties smilkiniu. Iš kažkur atsiranda ir trinka, ir kirvis.

Jis dar paklausia, tikrai? Patvirtinu vos krutindama lūpas. Aplink žmonės ima šurmulioti, stotis į ratą, pasiruošę aukojimui. Dar kartą linkteliu patvirtindama.

Višta, sugriebta už kojų, pradeda siaubingai kudakuoti, kirvis čakšteli per kaklą. Dar kurį laiką ji šokinėja be galvos po žmonių rato vidurį, taškydama kraują. Sninga stipriai, todėl raudonos dėmės ant suminto sniego greitai pasislėps, išnyks, išsitrins.

Iškeliu dar du pirštus. *Taip, įsitikinusi. Sumokēsiu daugiau.*

Ne visi namie.

Kam?

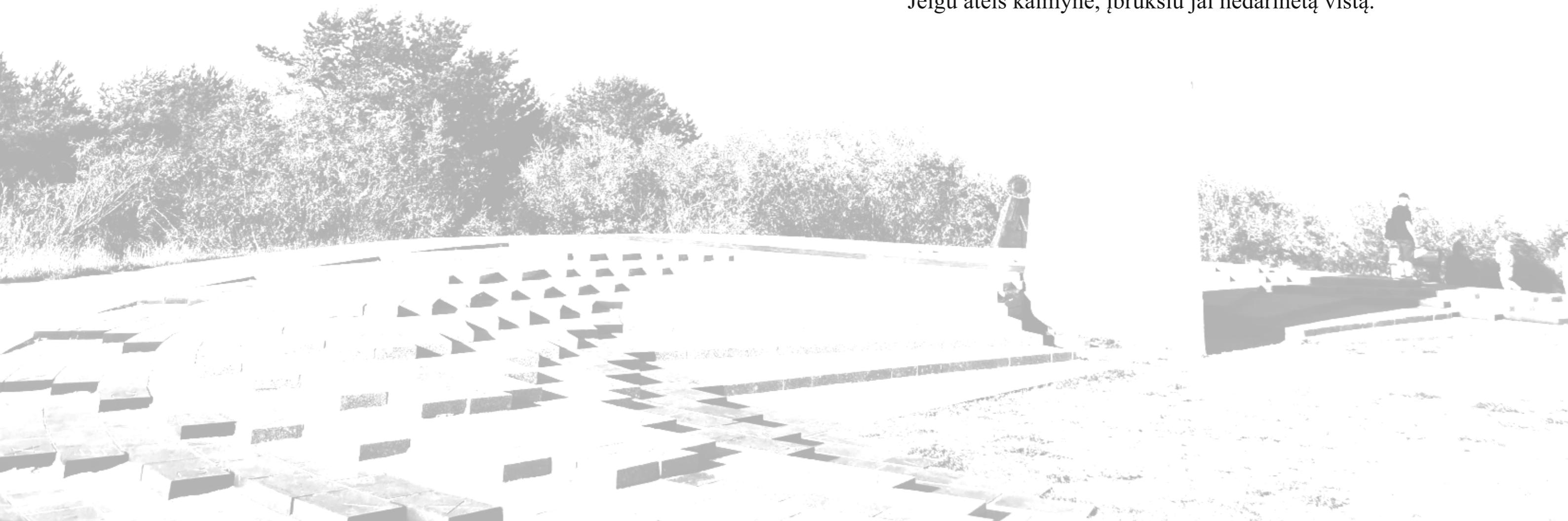
Senukas pasižiūri kiek keistoku žvilgsniu, bet ritualas kartojas, paukščius man sudeda į juodą čežantį krepšį, taip, *ar turite didelį puodą, pirmiausia reikės nuplikyti.*

Taip, taip, taip.

Įbruku jam paruoštus pinigus ir tiesiai per tas raudonas dėmes lekiu namo. Senukas nespėja nė žioptelėti. Pamirštu kaimynę, užtrukusią mėsos skyriuje. Taigi buvau turguje tik dėl sniego ir plunksnų, ne dėl jos. Apskritai nieko niekada nedariau dėl jos, tai ji viską daro dėl visų, kartais iki šleikštulio įkyrėdama. Visai kaip mano mama, ateina į galvą mintis, bet užspaudžiu ją it įkyru vabzdį.

Namie iš krepšio ištraukiu paukščius ir numetu ant grindų. Vėl reikės plauti, tik gerai, kad ne sienas. Visai ne balti, plunksnos susimurkdžiusios, pilkos ir drėgnos, vietomis parudusios. Sukrešėjės kraujas ant kaklų. Bet gal, išplovus pūkus, jie vėl pabals. Galvoje sukasi mintis, irgi įstrigusi iš vaikystės, kraują reikia plauti šaltu vandeniu. Iškart. Vien galvojant apie tai darosi stebėtinai lengva. Turėsiu savo debesų. Kol kas tik žiūriu pro langą ir matau, jog ir debesys pilki, ne balti, užtat sniegas iš jų plunksninis, nesvarbu, kad šaltas ir tirpsta. Užkaičiu didelį puodą vandens ir laukiu.

Jeigu ateis kaimynė, įbruksiu jai nedarinėtą vištą.

Mrs. Do (Jurgita Donėlė)

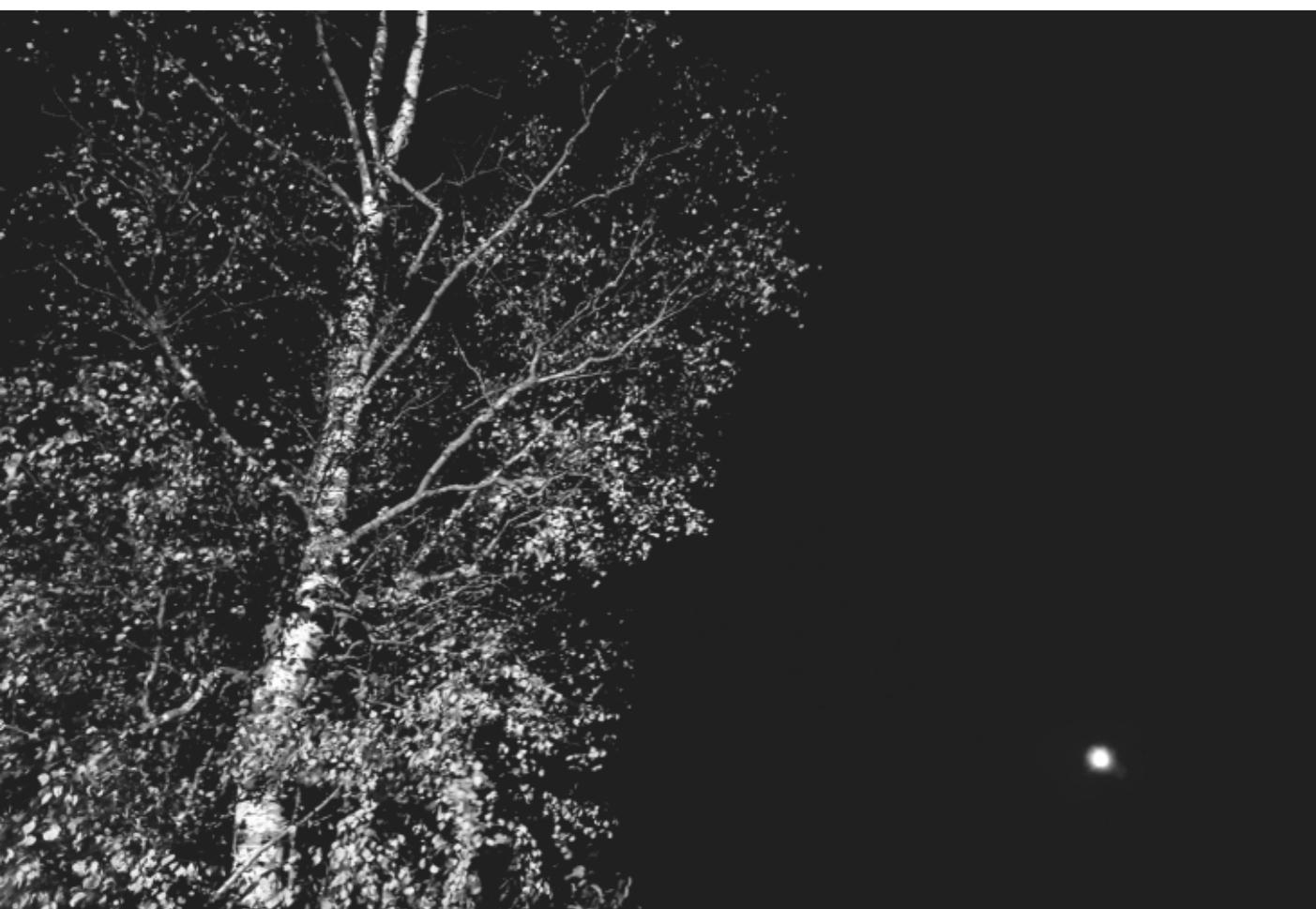

Iš dulkės į dulkę

Laiko kapsulėje visada galvoju apie Visatą
 Pirštais perbėgu dulkes senuose namuose
 Pilkas kvapas užgula gerklę
 Išsiskleidžia plaučiuose, erzina nosį
 Aš prisimenu, kaip Kažkas Didelis žaidė su kosminėm dulkėm
 Vienas – įkvėpė, iškvėpė – du
 Ir sutvėrė Visatą, mus taip pat – šiltą, mažą kosminio kūno ląstele.
 Prisimenu, kaip ir aš norėjau sukurti Savo Visatą
 Iš pilkų tumulų, surinktų kambarų
 Iš kampų tolimiausių – bent pabandyti
 Būtų buvę gražu stebėti sužimbančias ir užgęstančias dulkių
 žvaigždes
 Užmaišytiems verpetams susisukant į galaktikas
 Ižvelgti gyvybę, nors nedidelį virpesį
 Miniatiūrinėms supernovoms bandant susprogti neištverus vienatvės
 Žaisti mažą dievą auksinėmis savo valandomis.
 Įkvepiu – vienas
 Iškvepiu – du
 Ir matau, kaip saulėje tviskančios dulkės pakyla nuo pirštų.

Asmeninė kosminė stotis

Mane derėtų vadinti gyvu kosminiu kūnu –
 Žemės traukos nejaučiu jau ilgai
 ir sugrižti netraukia,
 nesiilgiu oro, užnuodyto, besibaigiančio –
 paskutinis jo įkvėpimas buvo koktus.
 Mano Saulė paseno –
 vargiai likę planete ištemps savo laiką ramiai.
 bet dabar man tai nesvarbu –
 kiekvienas pasirenka savo kelius, kuriais nori išeiti,
 na o aš apsisprendžiau išskristi.
 Svarbiausia dabar – tvirtas laivas, nenukrypti nuo kurso
 ir laikytis orbitos.
 Visa kita – buitis – laviravimas tarp kosminių šiukšlių,
 kurias žmonės vadina žvaigždėmis
 krintančiomis, norus skuba galvoti ir tiki, kad šie išsipildys
 aš tetrokštū sutikti jų kuo mažiau.
 Taip pat – atsilaikyt prieš bedugnes,

kurios traukia į save iš toli, demonstruodamos tamsą –
 aukščiausios prabos juodumą.
 Aš renkuosi grožėtis šviesomis, iš galaktikų sklindančiomis,
 stebēti pro langus rytais ir prieš miegą
 sugalvoti vardus ir įžvelgti pasaulius vos pažvelgus į jas.
 Ar gali likti gyvas vien misdamas tuo?
 Štai, aš gyva, jaučiu, kaip artėju prie savo šerdies
 šviesmylėmis, šviesšuoliais, o kartais tik vėžlio žingsneliais, bet vis
 tiek,
 ir nors kartais atrodo, kad esu tik švytinti kosminė dulkė,
 iš tiesų aš žinau, kad turiu apskrieti savo orbitą,
 sugerti visą įmanomą šviesą ir ją atspindėti,
 nukeliauti taip toli, kaip galiu nukeliauti.
 Man praskriejus pro erdvę, ji pakis –
 galėsi nematyti to, bet suprasi, viskas truputį kitaip.
 Aš žinau – mano buvimas yra reikalingas Visatai,
 kuri šypsosi žvelgdama į mane, kol kas neketina nupūsti,
 ir todėl aš vis dar
 skrendu.

Fleita

Paliečiu lūpomis

Įkvepiu mintį, palengva pučiu šilumą

Ir štai – fleita lyg per sapną prisimena augusi

Mezgasi skambesys, o ji ima piešti atmintyje žiedlapius

Byrančius, taip saugotus, galiausiai paleistus į upę

Tékmei

Nesupranta, ar čia prisimena, ar sapnuoja

Ankstesnį savo buvimą, išsikerojusį į liauną kūnelį

Išėjusį šakomis, išsinešusį žaluma

Nesutilpimą savyje, šaknis, slapta geriančias upės vandenį

Tékmei

Regi paukštį, tvirtai įsikibusį į šakas

Siūbuojamą vakaro vėjo

Giedantį giesmę, didesnę už jį patį.

Nuostabu – visi žiedlapiai prisipildę melodijos

Nuo čiulbesio virpantis oras

Spinduliai, besiskverbiantys po žieve

Tékmei

Aš buvau užkalbėta, tékme įsirašė į mano augimą

mano dvasia prisipildžiusi muzikos –

Paklausyk.

Kintsugi

Tik paklausyk savęs –
 Banguojančios ir giedančios tankmės
 Sodraus buvimo, išsiliejančio į debesis –
 Erdvė visa gyva –
 Pripildai įtrūkimus savo muzika
 Kurią girdžiu, bet nematau šaltinio.
 Slepiesi ir savo tekstą pildai kiekvieno įkvėpimo gurkšniu –
 Palieji ir vėl semiesi iš dangaus, o gal iš kuždančios jaunos lapijos.
 Dabar svarbiausia man pamiršti norą prijaukint Tave žvilgsniu
 Nutildyti mintis, neišsiduoti
 Kad vakaras ir aš – kol kas – du atskiri, netyčia susitikę kūnai
 Ar tu gali sutvert žinojimą, ar tik jautimą – – –
 Dievišką akimirką pavyksta burtas,
 Manieji įtrūkimai nustoja vytis, leidžiu juos užpildyti sakais
 Užberti aukso dulkėmis
 Prieš miegą
 Žinau – šiąnakt sapnuosiu čiulbesj
 Ir būsiu tekstas, pasklidės erdvėje.

Orestas Razumas

Smūgis

Kiek kartų Pijus spiria kamuoli, tiek šis nepakyla nuo žemės. Nenurieda iki vartų. Balta „Realo“ maikutė, septintas numeris, paplyšę šortai, mano seni bucai. Kojas praskėtęs kaip Ronaldo. Tik spiria kaip lietuvis. Neklauso. Kuria pasakas, kaip viso pasaulio klubai jo nori, kaip paskutinę akimirką įmuša pendelį, kaip visi skanduoja jo vardą. Mažvaikis. Vėl nepakélė. Bent nuspyrės greit nubėga pasiimt, kaip pusryčiams gavus tik šaukštą riešutų sviesto – energijos per akis.

Saulė pakilus virš devynaukščių, zenito link. Dešimt kilometrų aplink nėra tokios aikštės. Tokių vartų. Su tinklu! Už jų – metalinė tvora. Ir tuščia. Katalikų gimnazijos budėtojai neleidžia mokiniams per pertraukas eit už mokyklos ribų. Vietiniai tazeriniai dar nepradėję blaivytis. Jie pasirodo tik sutemus, pasiskolinę tėvų audi ir bemvus, leidžia trunkią muziką, rėkauja, geria. Nes miškas toli... Bet nesvarbu. O dabar stadione tik norvegiškom lazdom besiramsčiuojantis senukas, aš ir Pijus.

Jis prašo gert. Prasegu kuprinę. Tuščia.

– Tu turėjai pripilt. – sakau.

– Pripyliau.

Jis apverčia kuprinę (nes nemoku pažiūrėt, kas joj yr) ir nieko neranda. Pasirodo, butelį paliko ant skalbiankės. Duodu jam gumos. Jis įtraukia oro, burnoj vėsu. Liepiu spirt. Vėl nepakyla.

Jo koja kreiva. Per kelj įlinkus vidun. Šeimos daktarė išraše lapuką, gali nedaryt fizinio. Bet ką ji žino? Jei ką žinotų, būtų ne šeimos daktarė, o chirurgė. Ir tai, tas visas jo šlubavimas – viena didelė afera, kaip koks kūkčiojimas ar depresija. Kodėl lovos nepaklojai? Koja kreiva. Kodėl pamokų nelankai? Koja kreiva. Kodėl tepi ant tapetų snarglius? Koja kreiva. O kai per teliką žaidžia „Realas“, tas psichas sienom varinėja. Ir dabar kaip bėga. Simulantas.

Jis suspiegia. Kamuolys, prieš įriedėdamas į vartus, keliskart atšoka nuo žemės. Pakilo, vadinas.

– Nu, davai, darkart. Nemačiau.

Pijus nubėga prie vartų, griebia kamuolį, parbėga atgal prie apversto jogurto indelio, žyminčio vienuolika žingsnių, vienuolika metrų (aišku, jis ir vėl bėgo pamiršęs šlubčiot, bet nieko nesakau). Pasideda kamuolį. Atsitraukia iki aikštės vidurio. Ikiša pirštą burnon ir iškelia aukštyn (ne, jis tikrai iš manęs tyčiojas). Pasileidžia. Smūgis.

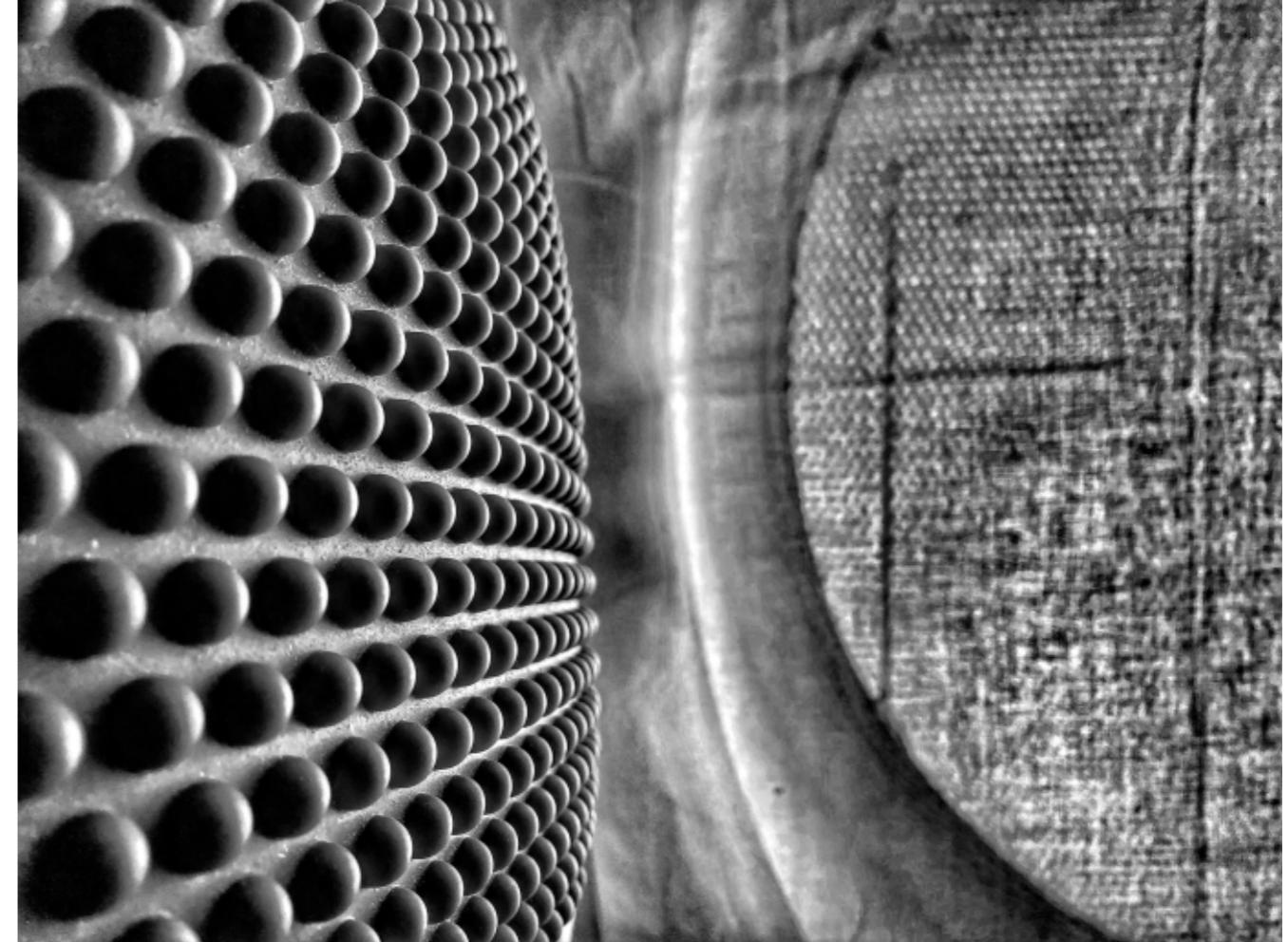
Kamuolys pakyla, oru nuskrieja beveik iki vartų linijos. Pijus krykštaudamas mosikuoja rankom.

– Ar tu tikrai durnas, ar tik tokį primeti? – klausiu. – Suprantu, kad mažas, bet tai nereiškia, kad durnas.

Jo akyse kaupias ašaros. Jis bijo tono, ne žodžių.

– Seniuk, – švelniau nesugebu. – juk sakiau nespirt špicu. Kas spiria pirštų galais? Nu jo, Lietuvos rinktinė. Bet tai juk tu nori žaist „Reale“.

Jis nusišluosto nosį rankove ir linkteli. Pastatęs kamuolį prie indelio darkart parodau, kiek galēdamas lėčiau, kad reik spirt iš

kauliuko, į pačią kamuolio apačią, kuo arčiau žolės, užsimojant koja, užfiksujant ją ties kelėnu. Ir atleidi – bac! – šūvis. Katapulta.

Ir aš šaunu, kamuolys dunksteli į skersinį ir gržta atgal. Pijus praveria burną.

Liepiu pakartot mano judesius, bet jo pusiausvyra nekas, virsta į šoną. Tegul laikos už peties. Jo pirštai lipnūs. Sulenkiu jo blauzdą, užfiksuoju, parodau šūvį. Bac! Katapulta. Paprasčiau būt negali.

Jis tikina mane, kad supranta. Kad jau seniai suprato, tik pamiršo. Išibėgėja, spiria ir suklykės krenta į purvą. Užtat kaip pakilo. Beveik virš skersinio. Tik kad ne kamuolys, o žolės gniubstas.

– Gyvas? – jis vartos purve, susiémęs už pėdos. – Sakiau spirt žemai, o ne į žemę.

Nusprendžia su manim nekalbėt. Tylos karalius, vadinas. Sėdi atrémęs nugarą į štangą, nuleidęs galvą tarp kojų. Nori namo. Kaip eisi namo su tokiais murzinais šortais? Ką motina sakys? Ir, svarbiausia, bars ne jį, o mane. Nes jis angelas, jį reik mylėt, jo koja kreiva. Simulantas! (Nors, jeigu jis tikrai žada žaist „Reale“,

gebėjimai vaidint neprošal). Susitariam, kad jei nupirksiu čipsų ir ko nors gert, nebesiparins ir varys toliau. Tik tegu passaugo vartus, kad nieks neprieitų.

Maisto prekių parduotuvėj burzgia šaldytuvas, iš jo sklinda vesa. Anksčiau „Oho“ čipsai kainavo pusę lito, dabar pusę euro. Nuperku juos ir „Uogelės“. Gérimo, nuo kurio burnoj taip saldu, kad daugiau nieko nebenori. Vien pagalvojus apie skysčius gali apsivemt. Visą vaikystę gēriau. Geriau nei vanduo. Pardavėja pakarinus nosj. Jos telefone neveikia internetas, aš nemoku pataisyt. Jau bandė išjungt ir įjungt. Dar nuperku gumos, bet ji vis tiek nesišypso.

Prie Pijaus Lašininis. Priéjo. Skusti šonai, paraudus kakta, mažamečio pilvas. Lašininis, kitaip nepavadinsi. Jis atsistoja ant savo nepripūsto kamuolio. Baliono. Pijus vėl apsisnarglėjės.

- Kas čia vyksta? – paklausiu aš.
- Jis nesąmones šneka. – sako Lašininis.
- Pats tu nesąmones.
- Joooo... – Lašininis pasuka galvą, nusispjauna. – Man aiškina, kad Ronaldo „Reale“ žaidžia...
- Nes jis ir žaidžia! – Pijaus smakru varva snargliai.
- Jি pardavė į „Juventusą“. Jis pats norėjo, per intervą sakė, kad „Realas“ gaidys.
- Nieko jis nesakė!
- Gerai, gerai. – atsistoju tarp jų. – Pakalbėjot? Viskas? Puiku.

O tu eik iš čia, mums reik dirbt.

Lašininis pasitraukia. Ant bėgimo takelio spardo balioną į tvorą. Visada ateina. Aišku, geriau nei tazeriniai, bet nieko gero. Dabar bent vienas, be savo lašininių šaikos. Jei tiesiog ateini pasispardyt, pabazarint, jokių problemų, bet jis nuspiria kamuoli, rėkauja, leidžia muziką. Rodo savo iPhone. Kas rodo savo iPhone? Tėvai nupirko. Va taip būna, kai vaikams neduodi diržo.

Pijus apsipila „Uogele“. Susiraukia. Pripratęs prie pepsio ir kokakolos. Bet tikri vyrai geria „Uogelę“. Iš mano žvilgsnio jis tai supranta, išgeria gerą puslitrį. Atsiraugėja. Kol valgo čipsus, ant jo

kaktos uždedu tatuiruotę iš gumos pakelio. Drakonas.

Pijus žengia kelis žingsnius už jogurto indelio. Nusitaiko. Iš šono atskrieja balionas ir numuša mūsų kamuolį.

– Taigi pasispardom, kas yr? – Lašininis nubėga pasiimt savo baliono.

- Ne. Sakiau, mes dirbam. Tu trukdai.
- Ką trukdau? Taigi pasispardyt noriu. Jūs ir.
- Išeik.

Lašininis atsisėda už vartų, išsitraukia telefoną. Pijus spiria kelis kartus, atsargiai, šonu. Tikinu, kad nereik bijot, visi pradžioj kabina žolę. Jis įsibėgėja. Ir sustoja. Klykia kirai. Skrieja plastmasinai maišeliai. Netoli gatvės stumdos du bomžai. Pijus spiria, ne iš kauliuko, špicu, kamuolys perskrieja vartus – tiesiai į Lašininio galvą. Jis virsta atgal, telefonas iškrenta iš rankų. Jis čiumpa mūsų kamuolį, išmeta į orą ir spiria link mokyklos stogo. Nepataiko, kamuolys atsitrenkia į langą. Mokytoja iškiša galvą ir parodo kumštį.

Kol Lašininis žiūri į mokytoją, čiumpu jo balioną ir spiriu, kiek pajėgiu. Niekada nesu taip stipriai spryęs, juk savo kamuolio gaila, o

dabar kamuolys būtų užkritęs ant devynaukščio stogo, dar aukščiau, tik kad spyriau ne į tą pusę, spyriau link paprastų, vienaukščių namų, aptvertų neperlipama tvora, pagal garsą – nukrito tiesiai į vešlius krūmus.

– Aš tau sakiau eit! – sušunku. Lašininis griebia telefoną nuo žemės ir nubėga tollyn. Ekranas atrodo suskilęs.

Visi veiksmai turi atoveiksmę. Elementari fizika. Kam taip elgtis? Taip pat ir Pijus. Gal jis dar per mažas, nežinau. Bet jei nori kažką gyvenime pasiekt, turi dirbt. Kitaip „Realą“ matysi kaip savo ausis. O jis vėl belekaip spardo, be energijos, minutę eina pasiimt kamuolį, minutę grįžta. Susirietęs. Šlubuoja. Jau saulė leidžias. Jis atsisėda greta. Iškrato iš batų akmenukus. Nusitrina tatuiruotę.

– Kam trini?

– Niežti.

Paklausia, ar neturiu obuolio. Aišku, kad neturiu, kas nešiojas obuolių? Jis nori gert. „Uogelė“ neskanu.

Pijus išrauna kelis žolės lapus.

– O čia tikrai Ronaldo „Juventuse“?

– Jo.

Numeta žoles ant bėgimo takelio.

– Galėjai ankščiau pasakyti.

Jis stovi vartuose, spardau aš. Kamuolys skrieja greta, jis nė neištisia rankos. Pasuojamės. Iš arti, palei žemę. Stato kojas ne taip. Nė nebando statyt taip, kaip sakau. Nereaguoja. Už tvoros eina jo klasiokas. Jie kalbas apie kompo grajus. Draugas žongliruoja kamuoliu, išmuša daugiau kartų nei aš. Kam tąsaus su tuo Pijum, jei bet kuris jo klasiokas už jį talentingesnis? Ir po to grįsim namo, kitą dieną viską pamirš. Vėl tas pats – noriu būt futbolininkas, parodyk. Negalima taip. Tiesiog negalima. Ne taip veikia pasaulis. Bus iš jo, kaip iš manęs, – nulis. Arba dabar pradeda normaliai elgtis, arba daugiau nieko iš manęs neprašo.

Kamuolį padedu kiek toliau, draugą prieš jį. Gal sienelė jį motyvuos.

– Čia jis? Va šitas? Šitas didelis? Kur vartuose?

Prie manęs artėja penkiasdešimtmetis plikai skustas vyras. Už jo Lašininis. Nejsidėmiu nei vyro veido, nei kaip apsirengęs. Tik esu tikras, kad už mane žemesnis.

Jis delnu paverčia mano galvą į priekį, keliu taiko į tarpukojį. Stoviu kaip kelmas, rankas prispaudęs prie šonų traukiuos atgal, jis klausia, ar man linksma mažesnius skriaust, ar neturiu ko gyvenime veikt, neleidžia atsakyt, tik duoda, man noris duot atgal, noris bėgt, bet aš jį pasiunčiu, pasiunčiu ten, kur nereikia, o tai tik mano reakcija, mano instinktas – blogas instinktas, bet mano. Jis užsimoja ir duoda man į snukį.

Išplaukės vaizdas. Žinau, tikrai žinau, kad norėjau juoktis, bet pamiršau, kaip. Visas kūnas šalty, lyg vasara palieustum radiatorių. Pijus kažko manęs klausia, aš sakau, kad toliau dirbtų, kad stengtусi, jo laukia „Realas“, jo laukia ateitis, o man nieko, viskas gerai. Jo draugas rodo į mano nosį. Bėga kraujas. Žinau, kad bėga, taip turi būt, tu tik spardyk.

Ir jis spardo. Spardo, kaip šiandien dar nespardė, energijos

daugiau nei ryte. O jau tamsu. Kuo ilgiau guliu, tuo labiau skauda. Bijau atsistot. Šalta nebe nuo smūgio, o nuo žemės. Persirgau plaučių uždegimu, man negalima sušalt.

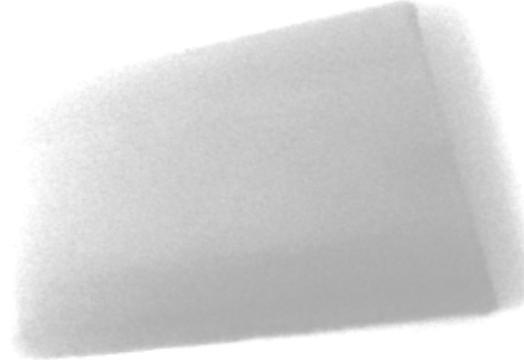
Tik žiūriu į dangų ir klausau.

Tranki muzika. Rėkauja.

Dunkstelėjimas. Pijus suspiegia.

– Pakėliau! Pakėliau! Ne špicu, tikrai! Iš kauliuko! Žiūrėk!

Jis nubėga pasiimt kamuolio. Pastato jį prie jogurto indelio. Isibėgėja. Smūgis.

Poryt

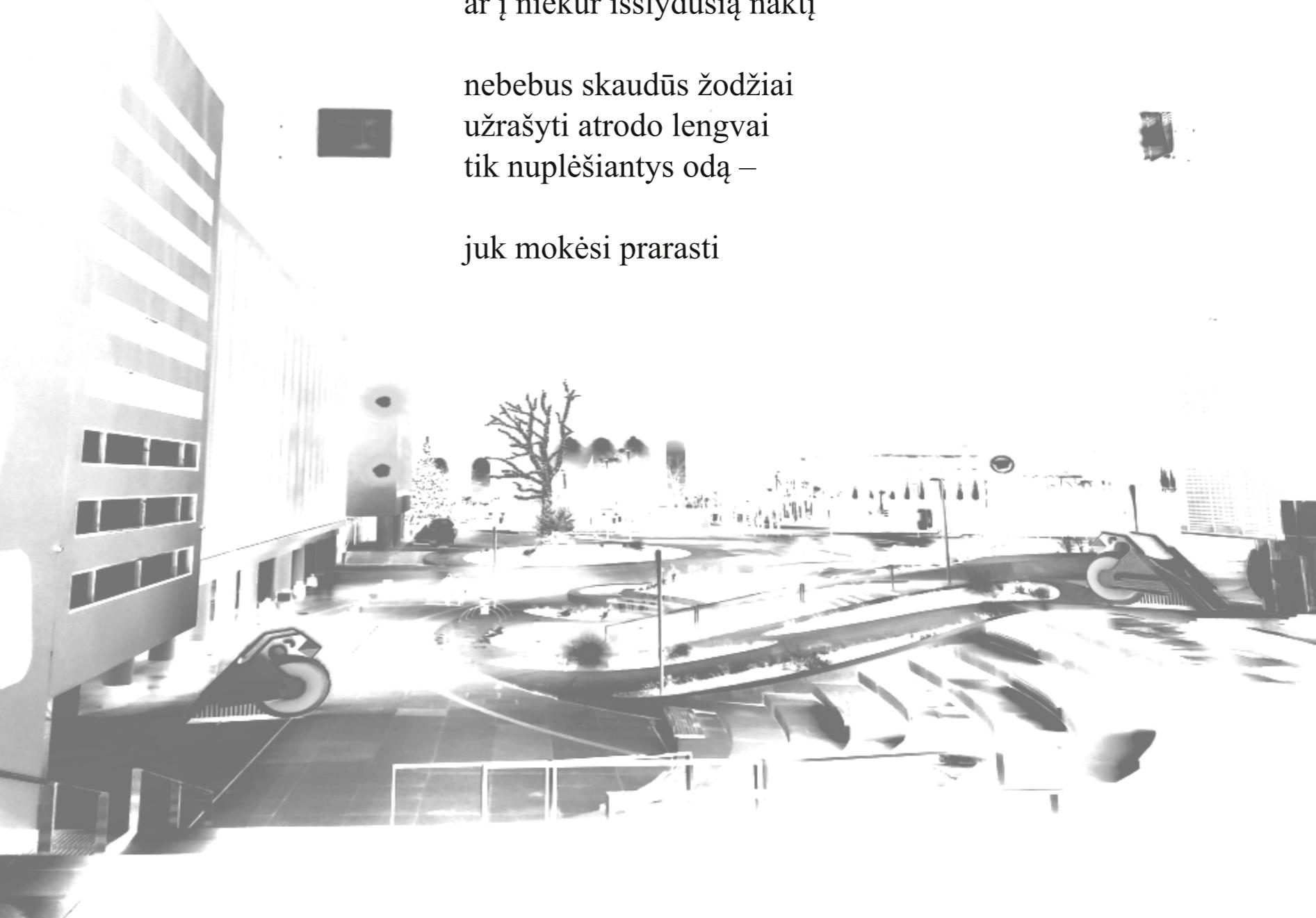
lengvumas

jeigu išmoktum netekti lengvai –

tartum šaltyje garą iš lūpų išeinantį
kaip išsiblaškiusį rūką
ar į niekur išslydusią naktį

nebebus skaudūs žodžiai
užrašyti atrodo lengvai
tik nuplėšiantys odą –

juk mokësi prarasti

prasilenkimai

vėl metei akmenj
i mano sapno langą

sédėjom
susiglaudę nugaromis
žiūrėjom i naktį –
tu i tą kuri plevena aukštai
aš i tamsenę šliaužiančią pažeme

šešeliuose
dar ryškiau brėžesi
prisiminimų kontūrai –
štai pėdomis jaučiame kalbančią žolę
žiūrim i žaltį geriantį pieną
stebim vakarėjančio dangaus pašvaistę
klausomės ką vėlės kalba
iš kelionių parėję

jau bemaž įtikėjau
kad nėra mirties
it žaltvykslės pakilo
ir vėl prasilenkė sielos –

tavo tėve
sklendė tiesiai i dangų
pro suplysusį debesį
mano i viršų
tik kažkodėl įstrižai

sentimentai

kai senelis sukavo
girgždantį šulinio veleną
visada klausdavau
iš kur sklinda tas keistas garsas
sakydavo –
tai asilėlis iš šulinio dugno

žiūrėdavau į vandens gilumą
kurioje raibuliuodavo siluetas
ir tik dabar suprantu –
velnioniškai teisus
buvo senolis

karo tema

anuomet man dar buvo
per anksti suprasti
kodėl senolis kalbėdamas
apie vienintelį
pralaimėtą karą
minėjo grėsmingą
meilės dinamitą
ir mirtinai pašovusias
strazdanas ant skruostų

dienų nakties
juodžiausios akys
smilksta pamažu
rytai ant lapo
paukščiais užsirašo

nelengva išklausyti
šnabždesio tylos –

ar skauda sniegenoms
nutūpti į šakas šerkšnotas
lapais

pojūtis

nulydžiu bangas
iki neregystės

vakarėja

ir nežmoniškai –
šuniškai liūdna
ne dėl to
kad jūrą subado
žuvėdrų sparnai

dieną su drugeliu ant rankos

stiprios
vilkės kojos
žino
geliantį atstumą

bėga
tiesiai
tiesiai
pėdų pagalvėlėmis
budina žemę

prisimink –

kada pažinai skausmą

neatsigrėždama atgal
tik sustodama
vieninteliam tikslui –
sustaugti

*žvilgteli į laikrodį
buvo
lygiai vidurdienis
drugelio laiku*

tvariniai

vos užsimerkiu
matau aštuonkojį
kaskart labiau
tave gniaužiantį

nespėju užrišti
aštuntojo siūlo –
akis prapjauna
šviesa

brékšta

lipdysiu ąsotį
Letės vandeniu

ižvalgumas

vienatvė su tavim kartu
nespjaudo vyšnių kauliukų
senelio sode
nestovi už nugaras
ir neskaičiuoja ežero bangelių
kai šokčioja akmenukas
vandens paviršiuje

ji net nesèdi ant suolelio
vakarais tavo mincių palèpèje

bet kai žvelgi žmonëms į tuščias akis
kartais ji rašo tau laišką –

atsigręžk
tu ne vienas

Raimondas Klezyš

Dulkėti veidrodžiai

Pjesė monospektakliui

Vilnius, 2019

Prologas

Pjesė prasideda aktoriaus interaktyviu bendravimu su žiūrovais – tokiu, koks atrodo reikalingas režisieriu.

1 Scena. Kas kaltas?

Vasara, liepos 13 d. Penktadienio naktis. Didelis kultūros centro pastatas su langais nuo žemės iki stogo. Jį šiandien vadinsime akvariumu. Jo viduje intensyviai mirksi šviesos ir garsiai tranko disco muzika – vyksta diskoteka. Žmonės linksmiasi lingoudami nuo kojos ant kojos. Salės kampe stovi vyras, kurį šiandien vadinsime Šauliu. Jis mirkteli kitam salės gale stovinčiai moteriai – šiandien ji bus Auka. Moteris atsako tuo pačiu. Netrukus jie jau šaudo akimis vienas į kitą. Žinoma akys šiek tiek netaiklios, nes prieš diskoteką abu savo kompanijose iššovė po keletą butelių šampano. Tačiau tai tik šis tas bendra tarp jų. Po kelių akimirkų jie jau artėja vienas prie kito, kol abu susitinka akvariumo centre. Aplink šoka žmonės, skamba tranki muzika ir mirksi šviesos. Šaulys ir auka stovi vienas prieš kitą ir linguoja nuo šampano ir muzikos. Galiausiai Šaulys paklausia lemtingo klausimo:

– Gal einam šampano?

Auka pakelia antakius ir atsako:

– Gal einam šampano.

Ir jiedu nuėjo. Nuėjo į Šaulio vieno kambario butą, kuriame iššovė šampaną, kuris net nespėjo sutekėti į taures, nes Šaulys neturėjo taurių. Rodos, tame bute visai nieko nebuvo, tik užuolaidos, sofa ir lova. Noriu pridurti, kad lova pasidarydavo iš sofos – tai buvo

vienas ir tas pats baldas. Ką turėjo, tuo ir naudojosi. Jie užtraukė užuolaidas ir griuvo į sofa-lovą nuskalbtais patalais. Šaulys pradėjo lėtai lukšteni Auką. Sluoksnis po sluoksnio. Lyg vaikas lukštenantis sušilusį saldainį. Lyg virėjas lukštenantis kopūstą balandėliams. Lyg gimtadienio jubiliatas, lukštenantis tvirtai supakuotą dovaną. Jis ją lukšteno labai ilgai. Jis ją lukšteno taip ilgai, kad auka atsiduso ir pasakė:

– *Joptvajumat, gal gali greičiau?*

Šaulys paklausė ir išlukšteno paskutinį sluoksnį, ir tada kambarį užplūdo neįtikėtino grožio garsai, primenantys žuvėdrų klyksmus jūroje. Ant žemės stovėjo nugertas šampano butelis, burbuliukai lėtai kilo į viršų, o nuo dviejų žmonių sajungos lėtai rasojo buto langas. Po to vakaro jiedu pamėgo diskoteką ir šampaną, todėl tai ēmė daryti daug dažniau.

Sausio 13d. penktadienis. Šaulio ir Aukos septynių mėnesių draugystės sukaktuvės. Tas pats vieno kambario butas, tik su išjungta šviesa. Prie langų stovi už pilvo besilaikanti nėščia moteris, o šalia jos vyras (kitaip tariant, Šaulys ir Auka). Jiedu žiūri pro langą

į dangų, kuris labai ryškiai mirksi spinduliais. Dangus mirksi taip greitai ir ryškiai, kad net užpildo visą kambarį šviesa. Moteris tankiai kvépuoja, viena ranka laikydama savo pilvą, o kita palangės kraštą. Ji žiūri pro langą į mirksinti dangų ir sako:

– Nu da... *chujznajet*, kaip čia pasibaigs. Nu daaa.... Nu ir *kakovochuja* aš išvis čia atvažiavau. Galėjau gi likti ten... ten kur... nu *chujznajet*, kur. Bet kur. Tik ne čia, kur dangus mirksi, o tu *chujevoznajet* kodėl neužtrauki užuolaidų ir žiūri į tą *chujevoznajet* kokį dangų. Žiūri ir nemirksi, nes įdomu. Įdomu žiūrėt, kaip dangus mirksi ir visi rėkia kaip siaubo kambary. Žiūriu kaip per Naujus metus, tik vietoj šampano laikau palangės kraštą. Nu ir da *chujznajet* kodėl aš negalėjau būti pašauta kur nors kitur, ko nors kito. Kodėl aš dabar turiu žiūrėti į tą dolbaną dangų ir nemirksēti, nors pati esu mirksinti. Mirksinti iš prigimties. Mirksinti nuo to laiko, kai mano mirksintis tėvas, kuris dabar jau nemirksi *chujevoznajet* kiek laiko, ēmė ir iššovė. Po to šūvio atsiradau aš, kaip mirksinti ir tik vėliau tapau nemirksinti. Visą gyvenimą mirksėjau ir tapau nemirksinti.

Kas dėl to kaltas? Kas? Kas kaltas, kad dangus mirksi, o akys – ne?
Kas kaltas, kad aš stoviu ir žiūriu į tą dangų nemirksėdama, nors visą gyvenimą galėjau mirksėti. Kas kaltas? Kas? Aš? Kas – dangus? Kas kaltas, *joptvajumat?*

Tuo tarpu Šaulys prieina prie Aukos, uždeda ranką ant peties, sunkiai atsidūsta ir lėtai taria:

– Viskas bus gerai.
– Gerai? Gerai? Kas gerai, *joptvajumat?* Žinai ką.... žinau, kas kaltas. Jis kaltas dėl visko, kas vyksta. Kaltas dėl to, kad aš nemirksiu. Kaltas dėl dolbanos diskotekos mūsų gyvenime. Ir dėl dangaus, kuris *chujevoznajet* kodėl mirksi.

– Čia kas? Aš kaltas?
– Ne, ne tu.
– Tai kas?
– Kaip kas?
– Tai sakyk, kas?
– Tai kaip kas, Aurimas Sabonis.
– Kas?
– Aurimas Sabonis
– Tu gal turi omeny – Arvydas?
– Nu, Arvydas. Koks skirtumas. Jis kaltas. Taip, čia jis kaltas!
Čia jis kaltas, kad aš negaliu būti tuo, kas esu, nors nuo pat mano iššovimo buvau tuo, kuo ir turėjau būti.
– Kaaaip?
– Na, ne tiek jau ir svarbu „kaip“, svarbu „kas“. Dėl visko kaltas jis. Dėl to, kad prieš *chujevoznaet* kiek laiko jis užsimerkęs mėtė tuos dvitaškius ir tritaškius į tą dolbaną žiedą. Čia gi jis kaltas, kad šoko ir erzino visus su savo tuo dolbanu šokiu. Čia jis kaltas, kad spryrė tą dolbaną sviedinį ir pataikė į tą dolbaną mirksinčią lempą, kuri nuo spyrio tapo nemirksinti...
– Ką tu tuo nori pasakyti?
– Aš noriu pasakyti, kad čia jis kaltas, kad šiandien atvažiavo šitie reiveriai persirengę kareiviais ir *ustrajivajut* mums čia mirksinčią diskoteką. Dėl diskotekos mūsų gyvenime kaltas Aurimas

Sabonis. Supratai?

– Arvydas.

Šaulys sunkiai atsiduso, pakėlė prie lovos stovintį šampano butelį ir godžiai išgérė iki dugno. Priėjės prie lango dar pažiūrėjo kelias akimirkas ir užtraukės užuolaidas griuvo į sofa-lovą. Moteris liko stovėti prie lango su užtrauktomis užuolaidomis. Ji laikė savo pilvą, kuriame buvau pašautas Aš. Mes kartu žiūrėjom ir nemirksėjom. O aš tuo metu bandžiau nuspręsti, kokiam man geriau gimiti: mirksinčiam ar nemirksinčiam. Po akimirkos pasigirdo knarkimas, ir vyrui iš burnos pradėjo tekėti seilės su šampano purslais.

2 Scena. Žvejys

Diskotekos, diskotekos. Po paskutinės mūsų blyksinčios diskotekos atsikėlėm vėlai, maždaug po trylikos metų. Tiksliau atsikėliau aš vienas, nes po tokio reivo nei Šaulys, nei Auka pakilti iš lovos negalėjo. Limpančios kambario grindys buvo nuklotos žaliais šampano buteliais, o už lango švietė saulė. Tada aš taip ir nenusprendžiau, koks norėčiau būti labiau, ar mirksintis ar nemirksintis. Patarimo nesitikėjau ir iš lovoje knarkiančių žmonių. Žiūrėjau pro langą ir stebėjau saulę, kuri tekėjo iš už šiferiu dengtų stogų. Staiga pajutau nenusakomą jausmą, kuris, pasirodo, gyveno manyje visą laiką. Pajutau, kad aš esu žvejys. Taip, žvejys. Man nereikėjo atsakymo, kuo būti. Aš tai pajutau ir nuo to mano teleskopinė meškerė savaime išsitraukė kaip laivo kapitono binoklis. Tas binoklis man sakė: Tu esi žvejys ir tu turi žvejoti. Po tokio pareiškimo, man nebėliko nieko kito – tik žvejoti. Mano namai buvo virtę liūnu, kuriame skendo Šaulys ir Auka. Aš nenorėjau skesti kartu, todėl nutariau išeiti žvejoti į kitą liūną. Ne tokį gilų ir ne tokį klampų.

Aš pradėjau žvejoti. Tai buvo mano pomėgis ir galimybė pabėgti iš nesibaigiančios diskotekos namuose. Žinoma, buvau labai

prastas žvejys ir dažnai įkrisdavau į vandenį, taip išbaidydamas visas žuvis. Daug metų žvejojau ir nieko nepagaudavau, kol vieną dieną užkibo pirmoji mano gyvenime žuvis. Po jos, žinoma, sekė daugybė. Teko pagauti menkių, lydekų, aukšlių, kuojų, jūrinių plekšnių, yra tekė pagauti net su kabliu burnoje. Taigi, kol namuose Šaulys ir Auka skėsta savo žalių butelių liūne, aš jums papasakosiu apie savo pirmąją žuvį.

Kasdien einu į žvejybą. Stoviu ir žiūriu į liūną, kuriame, atrodo,— nė vienos žuvis. Todėl sugalvojau mesti į vandenį visas savo atsargas ir visus jaukus, kad galėčiau prisijaukinti bet kokią žuvį. Aš žvejoju, naktis artėja. Naktis artėja, o žuvys tolsta. Jei taip ir toliau, eilinį kartą turėsiu suskleisti savo teleskopinį kotą ir gržti atgal į dvigubai gilesnį liūną. Jau susiruošiau vynioti meškeres, kai pajutau, kad užkibo. Užkibo ir mane apėmė toks geras jausmas, tik trumpas — kaip lieptas, ant kurio aš stovėjau. Su kiekvienu patraukimu jutau, kad toji žuvelė vis arčiau manęs. Su kiekvienu patraukimu buvo taip malonu, kad elektra nubėgdavo į kliuksinčius

botus. Buvo taip malonu, kad teleskopas, atrodė, pats, be mano pagalbos, trauko tą žuvelę, norėdamas ją nukankinti ir baigtį visą šią žvejybą pergalingais fejerverkais. Buvo taip malonu, kad dangus susijungė į vieną masę su liūnu. Taip malonu, kad po kelių akimirkų baigiau. Ir kritau nublokštasis į krantą.

Baigiau šitą žvejybą, ir mano svajonė išsipildė: laikiau ją rankose. Jausmas buvo dvejopas – be galio malonu ir šlykštū vienu metu. Stovējau leisgyvis ir laikiau ją visą nukamuotą. Džiaugiausi, kad pagavau savo pirmąją žuvį ir tapau tikru žveju. O tada galiausiai supratau, kad man jos nereikia. Aš nevalgau žuvių, aš ją tik žvejoju. Man nereikia jos savo liūne. Man nereikia žuvių, nes ji nesupranta, mirksinti ji ar ne. Man nereikia žuvių, nes man patinka tik ją gaudyti, o ne laikyti rankose. Tai buvo labai keistas jausmas, kuris mane privertė nukabinti ją nuo kablio ir paleisti atgal į vandenį. Nepaisant to, man labai patinka žvejoti. O kam nepatinka... Kaip jaučiatės, dar mane girdit? Puiku. Kitai scenai man prieiks jūsų pagalbos.

Aktorius išsirenka du žmones kitai scenai. Tie du žmonės

susipažista. Aktorius paprašo padėti paskaityti kitą sceną kartu. Vyrui atitenka Šaulio vaidmuo, moteriai – Aukos. Svarbu paminėti, kad vaidinantieji turi ne tik perskaityti, bet ir atliliki parašytą veiksmą. Visi atsisėda prie vieno stalo ir pradedama kita scena.

3 Scena. *Svogūnai ir lempinis „Tauras“*

Vieno kambario butas, kuriame ant sofos sėdi Šaulys ir Auka. Jiedu iššovę keletą butelių šampano, veda agresyvią diskusiją ir tranko delnu per lempinį „Tauro“ televizorių.

ŠAULYS. Tu bent jau girdi, ką aš tau sakau? *Trenkia.*

AUKA. O ką čia girdėt, kai nėra ko klausyt? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tuoj aš tau paklausysiu! *Trenkia.*

AUKA. Žinai ką, šūdinas tas tavo televizorius. *Trenkia.*

ŠAULYS. Tu gal durna, taigi čia „Tauras“. *Trenkia.*

AUKA. Tai kiek dar tankysim per lempą tam tavo „Taurui“? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tol, kol veiks... *Trenkia.*

AUKA. Tai visą gyvenimą gal? Atleisk, bet tiek laiko aš neturiu. *Trenkia.*

Šaulys ir Auka tranko toliau.

Kol Šaulys ir Auka mėgaujasi egzistencine diskusija, aš pėdinu namo iš žvejybos. Grįžtu eidamas ne žeme, kaip įprasta žemiečiui, o pakilęs virš jos. Sklendžiu, nes šiandien – ypatinga diena. Sklendžiu, nes šiandien pagavau pirmą žuvį savo gyvenime. Žuvį, o ne kokį tuščią silkės indelį. Tai yra taip svarbu, kad nuo tos svarbos žmogus pradeda ne eiti, o sklęsti. Matau liūną, artėjantį manęs link, kuriame Šaulys ir Auka éda vienas kitą ir tranko lempinį „Tauro“ televizorių.

ŠAULYS. Tu suprask, kad čia nei Aurimas, nei Arvydas, nei Sabonis nėra kaltas. *Trenkia.*

AUKA. Tai kas kaltas? Kaltų nėra? *Trenkia.*

ŠAULYS. Kaltų yra. *Trenkia.*

AUKA. Kaltų yra? *Trenkia.*

ŠAULYS. Taip yra... Kalta tavo lempa, kuria tau per daug visi

pritrankė. *Trenkia.*

AUKA. A *joptvajumat*, kaip aš pati nesugalvojau tokios chujnios. Tai gal dar pasakysi, kad dėl šio trankymo aš ir tapau nemirksinti? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tai aišku, dėl ko gi daugiau. Tu gavai per lempą, ir ji nebemirksi. *Trenkia.*

AUKA. A *joptvajumat*, nu tu čia ir pasakei... *Trenkia.*

Šaulys ir Auka tranko toliau.

Jiedu valgo vienas kitą, kaip žmonės valgo šaltieną su kriena. Jie ryja vienas kitą dideliais kąsniais ir nepastebi manęs. Jie valgo taip azartiškai, kad suryja vienas kito akis ir ausis. Jie manęs negirdi ir nemato, o man norisi būti matomam.

Šaulio ir Aukos trankymas intensyvėja.

AUKA. Tai tu nori pasakyti, kad mirksintis žmogus, yra kiek nors labiau žmogus, nei nemirksintis? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tu esi žmogus, nes tu nemirksi... *Trenkia.*

AUKA. O tas, kas mirksi, – ne žmogus? *Trenkia.*

ŠAULYS. Žmogus. *Trenkia.*

AUKA. Klausyk, tu gal jūrinius mazgus moki rišti? *Trenkia.*

ŠAULYS. Kodėl? *Trenkia.*

AUKA. Nes neatrisu, ką nori pasakyti. *Trenkia.*

Trankymas tēsiasi.

Mano suplyšusios kelnės ir lygiai toks pats veidas yra nematomi, nes tie, kas turi pamatyti, patys yra suplyšę. Supratau: tam, kad išgyvenčiau plyšio akimirkas ir būčiau pastebėtas, privalau daug dirbti. Kažkur girdėjau apie vieną tokį žmogų, kuris dirbo labai sunku ir keistą darbą. Jis pjaustė svogūnus. Jo tikslas buvo būti matomam. Todėl siekdamas panašaus tiksllo aš taip pat ēmiausi šio darbo.

ŠAULYS. Tu esi... kas? *Trenkia.*

AUKA. Kas? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tai sakyk, kas? *Trenkia.*

AUKA. Kaip kas? *Trenkia.*

ŠAULYS. Tai sakyk, kas? *Trenkia.*

AUKA. Nu *chujznaet*, kas... *Trenkia.*

ŠAULYS. Va, man irgi taip atrodo, nes tu nei mirksi, nei nemirksi. Nes tu paleidai savo lempą iš labai didelio aukščio, ir ji visa jėga trenkési į „Tauro“ televizorių. *Trenkia.*

AUKA. A *joptvajumat*, kaip gerai pasakei, net šiurpas nubėgo kūnu. *Trenkia.*

Šaulys ir Auka nustoja trankytis.

Supjausčiau savo paskutinį svogūną ir pamačiau, kad vakarieniautojai suvalgė vienas kitą. Jiems nereikėjo net ir mano svogūnų. Pažadu, kad ir kas nutiktų, aš nebepjaustysi svogūnų. Nebent tamsoje, kai visi aplink miegos ir niekas nematys.

Aktorius padėkoja žiūrovams, padėjusiems vaidinti sceną.
Palydi juos atgal į jų vietas.

Apkabina ir palydi pašnekovą atgal į jo vietą.

4 scena. *Dulkėti veidrodžiai*

Naktys mūsų tamsios, vos kas antras žibintas dega aplink liūną. Visų kitų galiojimas pasibaigęs. Liūnas tuščias. Tiksliau, tušti abu. Pirmasis – tas, kuriame gaudydavau žuvis. Jis tuščias, vos kelios žuvys plaukioja, tik jos jau seniai buvo pagautos ir paleistos. O antrasis – tas, dvigubai gilesnis, su „Tauro“ televizoriumi dugne. Tačiau tame jau tuščia, nes Šaulys ir Auka suvalgė vienas kitą. Liūnas be žuvies, kaip arbata be arbatžolių – tiesiog vanduo.

Žūklės sezonas uždarytas, galima vynioti meškeres. Nėra nei ką gaudyti, nei kam pasigirti laimikiu. Nėra net tų, kurie nieko nemato ir negirdi. Jie išplaukė į pasaulio kraštą. Tiksliau, du kraštus. Netikrino mano namų darbų ir nesužinojo, kad pasaulis apvalus ir kraštų neturi. O tai reiškia, kad nuo savęs nepabėgsi. Pats tolimiausias pasaulio kraštas yra ten, kur esi dabar. Nėra ko kalbėti apie tuos, kurių nėra. Taigi mes užsidarėme į savo žvejų namą.

Tame name – aš, Taškas, Mickevičius ir dar keli draugai. Turime savo žvejų namelį. Jis šildomas malkomis, su dideliais kambariais, kuriuose sėdime nenusiavę batų. Sėdime ir tylime, nes

ką čia bekalbėsi. Reikia apšilti, tam, kad galėtume nusiauti savo purvinus batus ir nusivilkti brolių išsaugtines striukes. Apšilti ir pagaliau sėdėti vienas prieš kitą nusirengus. Vis dar šalta, nes malkos nevirtusios žarijomis. Vadinas, ir mes dar neapšilę kalbėtis. Mes šalti, nes nėra žuvų, kurios galėdavo atstoti degančias malkas. Žvejybos sezonas uždarytas. Nėra kas šildo, nėra kuo grožėtis. Kiekvienas pats sau – gražus ir didelis laimikis.

Staiga vienas žvejys nuima nuo sienos kabantį veidrodį ir pasideda sau ant kelių. Veidrodis nuklotas dulkių. Norint išvysti savo atspindį, reikia jas nupūsti. Aš sėdžiu ir sustingės stebiu, kaip tai daro patyrę žvejai. Jie pučia tas dulkes, takelį po takelio ir, pasigrožėję savo atspindžiu veidrodyje, siunčia jį ratu. Galiausiai veidrodis atkeliauja į Taško rankas. Nedvejodamas jis sugriebia veidrodį, nupučia nuo jo porą dulkių takelių ir išplėtęs rudas akis pažvelgia į savo atvaizdą. Tuomet prieina Mickevičiaus eilė. Šis padaro tą patį – preciziškai kruopščiai, greitai ir profesionaliai, kaip

tikras dailininkas. Mickevičius tai daro nuo to laiko, kai tokia moteris vardu Akvarelina pradėjo diktuoti madas jo piešimo sąsiuvinyje. Nuo to laiko jis nustojo domėtis paveikslais ir susižavėjo veidrodžiais. Tiksliau, savo atvaizdu juose, matomu nupūtus dulkes. Bet apie tai vėliau, nes šiuo metu veidrodis atsidūrė ant mano kelių.

Žiūriu į tą veidrodį, paskutinį ant jo likusį dulkių takelį ir dvejoju. Dvejoju, ar apskritai verta pūsti. Gal verčiau eiti, užmesti meškeres ir laukti, kol užkibbs kas. Tuomet prisiminiau savo Šaulį, kuris, kiek tik jį pamenu, trankydavo mirksintį televizorių.

Pagalvoju, kaip jis pasielgtų šią akimirką. Ką darytų? Ką darytų jis? Ogi išplauktų į šiltuosius kraštus, kur kimba ne šiaip vietinės lydekos, o barakudos. Taigi nėra čia ko ilgai galvoti. Sugriebiu tą veidrodį, pakeliu jį arčiau veido, pažvelgiu į savo kreivą atvaizdą ir... ir giliai įkvėpęs nupučiu tą paskutinį veidrodyje, bet pirmą savo gyvenime dulkių takelį. Ir vėl pamatau savo atvaizdą, bet jau visą, o jis laikui bėgant tik gražėja ir gražėja, ir taip ima rodytis ne tik man

vienam. Visi buvę tame rate ima džiaugtis ne tik mano, bet ir vieni kitų gražėjančiais veidais. Taškas, keistai trindamas galvą į pagalvę, staiga pažvelgia į mane ir sako: „Ble, Russo, tu žiauriai gražus.

Tikrai. Bet ne išvaizda, bet tokiu... Ėėėė... Tokiu... Aaaa... Tu kaip ir gražus, bet aš noriu pasakyti, kad ne išvaizda. O tokiu... Kaip čia pasaky... Nu vat tokiu... Kaip, pfff, nuuuu... Nu *chujznajet*, kokiu. Gražus, blet, ir viskas.“

O aš sėdžiu ir galvoju, kaip smagu yra pūsti dulkes ir tiesiog žiūrėti į veidrodį. Smagu ne tik pačiam matyti koks esi gražus, bet ir girdéti tai. Smagu pačiam galėti tai pasakyti kitiems. Tuomet apima neregėtas jausmas, jog visi mes atsidūrėme negyvenamoje saloje, virš kurios kabo užrašas: „Meilės ir pagarbos oazė“. Viskas ko mums reikėjo, slypi čia – Meilės ir pagarbos oazėje. Nejučia mūsų šaltas, nejaukus žvejų namelis tapo Meilės ir pagarbos oaze. Čia niekada neatitraukiame užuolaidų, nes nenorime matyti krentančių ir skęstančių purve rudens lapų.

Mums to labai reikėjo. Mums tai labai patiko. Mums tai taip patiko, kad tai pradėjome daryti kone kasdien. Susitikinėdavome saulei imant leistis, o ji tokiu metu laiku leisdavosi ganėtinai anksti. O pakildavome, kai saulė, vėl patekėjusi, kviesdavo rinktis į namą, kur mokėmės būti protingi. Mus buvo galima vadinti ne šiaip Russo, Tašku ir Mickevičiumi, mus galėdavai vadinti tiesiog gražuoliais.

Tuo metu susidomėjimas pamokomis ėmė augti. Kraujas smilkiniuose pulsuodavo tarsi ritminga techno muzika iš ausinukų. Viskas tarsi buvo kaip buvę. Tik pasikeitė keli dalykai. Pirma – nebebėgdavome per pertrauką į valgyklą, antra – viskas tapo daug, daug įdomiau.

Mickevičius ēmė daug piešti. Atrodydavo, kad nebegirdi nieko aplink. Tik spalvotų pieštukų muziką, kuriai pritardavo tas ritmingas pulsavimas galvoje. Jis piešė ir piešė, o moteris vardu Akvarelina stovėdavo ir žiūrėdavo į tuos muziką skleidžiančius pieštukus, negalėdama atitraukti pavydaus žvilgsnio. Ji irgi norėjo taip groti pieštukais, bet jos pirštai buvo tiesiog per stori. Per stori sugroti tokią muziką. Todėl jai beliko stovėti ir pavydėti. Tačiau

Mickevičius nieko nepastebėjo, nes grojo savo pieštukais. Tiesiog piešė, klausėsi tos pieštukų muzikos ir to ritmingo pulsavimo galvoje.

Taškas pradėjo daug, visada ir visur be perstojo šnekėti. Kalbėdavo neužsikišdamas. Dažniausiai jo tekstai būdavo kandūs ir sarkastiški. Jis taip smaginosi. Jam buvo linksma taip leisti laiką, tame name. Kartą jis smarkiai susikivirčijo su viena šio namo gyventoja.

Tyli, smulki, mažutė moteris ramiu tonu bandė paauskinti Taškui, kaip sunku, kai jis tiek daug kalba ir dažniausiai ne į temą. Tačiau jo nepaveikė moterėlės ramus tonas ir jis toliau sarkastiškai traukė ją per dantį. Tuomet smulki, mažutė moteris paprašė Taško išeiti. Ji priėjo prie durų, atidarė jas ir vis dar tokiu pat ramiu tonu pasakė: „Eik lauk.“ Taško smilkiniuose supulsavo kraujas. Jis nieko nesakydamas apvertė ore aukštyn kojomis stalą ir patraukė durų link. Peržengės slenkstį sustojo, atsisuko ir tokiu pat ramiu tonu ištarė: „Pati tu eik – *nachui*.“ Ir išėjo. Daugiau niekada ten nebegrīžo.

Kitame to namo kambaryste tuo pat metu aš labai daug galvojau. Galvojau apie tą negyvenamą salą su iškaba „Meilės ir pagarbos oazė“. Iš jos nesinorėjo išplaukti, nesinorėjo leisti bet kam prie jos prisiartinti. Svajojau čia likti visam laikui. Svajojau, kad šioje oazėje užgimstanti meilė ir pagarba neišblėstę po šešių valandų. Svajojau atrasti formulę, kuria pritaikius po šešių valandų viskas vėl nevirstu į šaltus namus su nukabintais po lova besivoliojančiais, veidrodžiais. Juk turi būti formulė tokiam reiškinui atsirasti? Juk turi būti.

Bediskutuojant pačiam su savimi ir nesulaukiant atsakymo, sutikau Tašką ir užpuoliau jį keturiasdešimt penkias minutes brandintu klausimu:

– Seni, kaip manai, ar egzistuoja tokia Meilės ir pagarbos oazė, kurioje būtų galima gyventi belekiek laiko?

Taškas iškvėpė orą ir tarė: „Kas, *blee*?“

– Klausiu: ar yra tokia oazė?

– Seni, *blee*, tau gal plyta *pierzdanula* per dėžę?

– Ne, aš dabar rimtai visiškai klausiu tavęs. Kaip tau atrodo ar

yra tokia oazė?

– Seni, *blee*, kokia dar oazė? Tu gal *jabanulsia* nuo turniko ant smegenų?

– Ne, tu nepagauni.

– Russo, *blee*, tau vapšė čyru vyru? Tau gal *čiainikas* užvirė? Tu gal eik ant sniego pabraidysi, kokį senj besmegenį pastatysi? Oazė, jis sako. Alio? Alio? Russo, atsitiko kas?

Po nesėkmingo mėginimo sužinoti man rūpimą formulę nieko neatsakės apsisukau ir nuėjau durų link. O mano ausyse ir galvoje susimaišė iš vidaus sklindantys klausimai ir Taško šūksniai apie mano smegenų veiklos sutrikimus.

5 scena. *Kuvalda*

Dabar norėčiau supažindinti jus su savo drauge. Jos vardas Valda. Valda turi labai keistą pomėgi voliotis žmonėms po kojomis. Ji ir dabar guli kažkuriam iš jūsų po kojomis. Pažiūrėkit. Radot? Šaunu. Prašau, ateikite su Valda arčiau manės. (Aktorius paima kūjį ir pradeda dialogą su nauju pašnekovu).

Koks jūsų vardas? Aha. Aš Russo, bet ne Žanas Žakas, o tiesiog Russo, nes rusas, tiksliau, mama rusė. Kaip gyvenat? Aha. Gal galiu į jus kreiptis „tu“? Gal galiu tavęs paprašyti pasėdėti su manimi? Gal gali tiesiog pasėdėti šalia? Rūkai? Jei nori, gali parūkyti. Man patinka tas kvapas. Aš šiaip nerūkau. Bet dabar būtų tas kartas, kai parūkyčiau, jei rūkyčiau.

Aktorius improvizuoja arba gali naudotis parašytu tekstu.

Galiu užduoti asmenišką klausimą, jei norësi, galėsi neatsakyti? Tu turi šunį? Aha. Ir kaip? O, nepyk, kad klausiu, jei nori gali neatsakinėti, bet aš vis tiek paklausiu.

Tu esi rūkės žolės? Aha. Supratau. O tu turi randą? Žiūrėk kokį aš turiu (parodo pirštą). Vieną kartą mano geriausias draugas trenkė su panašia kuvalda man per pirštą. Jis galvojo kad patrauksiu pirštą, o aš galvojau, kad jis netrenks. Aš jo nekenčiu. Nors, jei rimtai, tai myliu.

Žinai, aš labai ilgai viskam ruošiausi. *Kuvaldą* pirkau.
Galvojau, ką pasakyti. Bet juk galėjau tiesiog pradėti nuo pokalbio
su tavimi. Va taip, atsisësti su tavimi ir viskas. Aš, tu ir Valda.

Tu manës irgi galëtum ko nors paklausti, bet ką aš tau galéčiau
atsakyti? (*žiūri į pašnekovą*)

O žiūrėk, pažaidžiam tą žaidimą, kas pirmas sumirksës?

Pradeda žaidimą ir kviečia žaisti publiką.

O tu esi buvës tokioj situacijoj, kai kas nors tave labai
sunervina ir tau kyla noras ką nors labai stipriai trenkti? Prisimink tą
situaciją. Žinai ką, (*vardas*), imk *kuvaldą*. Kai ką sugalvojau.

Aktorius atsistoja ir duoda kūjį pašnekovui. Dabar žiūrėk, imk
Valdą ir, prisiminës tą situaciją, trenk per mano telefoną iš visų jégų.
Neskubék. Žiūrėk, aš padësiu tą patį pirštą ir patrauksiu jį paskutinę
akimirką. Gerai? Tu trenk, kiek tik turi jégų. Ar gerai? Nebijok, aš
tavim pasitikiu, ir jie visi pasitiki. Tiksliau tikisi iš tavës, kad tu tai
padarysi. Tvirtai laikyk ir negalvojës tiek daug, trenk iš visų jégų. Ar
gerai? Na, važiuojam. Paskaičiuokime visi iki trijų. Pamëginam
paskaičiuoti. Gerai. Važiuojam: Vienas – du – trys.

*Pašnekovas trenkia arba netrenkia į telefoną, aktorius
patraukia arba nepatraukia piršto.*

Ačiū.

Aktorius palydi pašnekovą.

6 scena. *Mickevičius ir Malevičius*

*Aktorius išsitraukia pintinę su obuoliais ir padeda ant stalo.
Vėliau pasiima šūsnį paveikslėlių ir traukdamas vieną po kito rodo
žiūrovams jų klausdamas.*

K. Malevičiaus portretinė nuotrauka.

Kazimieras Malevičius – lenkų kilmës rusų tapytojas.
Geometrinio abstrakcionizmo pionierius. Čia jo autoportretas. Kaip
jums? Gražu?

K. Malevičiaus „Juodas kvadratas“.

Štai čia jo vienas iš garsiausių paveikslų. „Juodas kvadratas“. Kaip, gražu?

K. Malevičiaus „Raudonas kvadratas“.

Kitas to paties autoriaus paveikslas, „Raudonas kvadratas“. Kaip jums toks kūrinys? Gražu?

K. Malevičiaus „Juodas kvadratas ir raudonas kvadratas“.

Štai dar vienas, labai geras, taip pat to paties tapytojo. Galite pabandyti atspėti pavadinimą. Pavadinimas „Juodas kvadratas ir raudonas kvadratas“. Kaip, gražu?

K. Malevičiaus „Sustingės gyvenimas“.

O štai čia vienas iš paskutiniųjų autoriaus darbų, „Sustingės gyvenimas“. Vynuogės, kriausytės, obuoliukai. Jūs, žinoma, būsit kuklūs ir nepaklausit „Ei, Russo, kodėl čia ta pintinė ant stalo? Aš atsakysiu neklaustas, man tiesiog gražu“. Man primena kaimą.

Tame kaime aš ir susipažinau su Mickevičiumi. Jis buvo labai gražus jaunuolis. Mickevičius buvo labai panašus į Malevičių, bet ne išvaizda, nes, matot, Mickevičius buvo daug gražesnis nei Malevičius. Jie buvo panašūs savo biografijų faktais. Abu gyveno didelėse šeimose, Malevičius turėjo 13 brolių ir sesių, o Mickevičius – 9. Abiejų mamos buvo namų šeimininkės. Abu jie labai dažnai dirbdavo žemdirbystės darbus laukuose. O svarbiausias jų panašumas buvo tas, kad abu labai mėgo piešti.

Aš irgi piešdavau. Tiesa, man tas visai nepatiko, bet piešdavau, nes privalėjau tai daryti. Nes tiesiog taip turėjo būti. Mes tuo metu darydavom daug dalykų, kurių nenorėdavome ir nematėme jokios prasmės, bet darėme tai, nes kažkam atrodė, jog tai labai svarbu ir prasminga. Tokios buvo šių namų taisyklės.

Kartą nunešiau savo piešinį moteriškei, kurią visi vadiname Akvarelina. Tiesą pasakius, iki šiol nežinau, ar tai buvo jos vardas, ar pavardė, ar mūsų pačių sugalvota jai prie veido tinkanti pravardė. Taigi, nunešęs jai savo piešinį, paklausiau:

„Kaip, ar gražu?“

„Labai gražu.“

Netrukus, atlipės nuo savo prakaituotos kėdės, pakilo Mickevičius ir ištiesęs baltą lapą su tame nupieštais raudonais obuoliais, susijaudinusiu balsu paklausė Akvarelinos:

„Kaip, ar gražu?“

Neblogai, neblogai. Aišku, buvai ir gražiau nupiešęs. Tuoj, truputį pataisysiu.

Tada mes visi pastebėjom, kaip Mickevičiaus skruostai užkaito ir nusidažė raudonesne nei jo pieštų obuolių spalva. Jis nepakeldamas akių žiūrėjo į storus Akvarelino pirštus, kurie tarsi įsibrovėliai į svetimą teritoriją vogė ir niokojo svetimus, jai nepriklausančius obuolius. Žiūrēdamas jis tankiai kvėpavo ir tramdydamasis trynėsi drékstančius delnus į purvinus džinsus. Keičiausia buvo tai, kad jis, stebėdamas šį vandalizmo išpuolį, šypsojosi ir tylėjo. Nors jo šypsena, kaip dabar pagalvoju, buvo labai iškalbinga. Po ta šypsena slėpēsi kažkas panašaus į *sūka tu, sūka*. Tačiau tada aš to nebylaus riksмо negirdėjau ir nesupratau tos šypsenos paslapties. Tada tiesiog žiūrėjau ir tylėjau, nes nieko nesupratau. Bet dabar aš tai suprantu, ir man norisi rėkti tą patį tekstą: *sūka tu, sūka*. O tada tiesiog žiūrėjau į kaistantį Mickevičiaus veidą ir nesupratau to žvilgsnio, stebinčio, kaip svetimi stori pirštai asmeniniame baltame lape brūžina, apvalina asmeninius raudonus obuolius. Tik žiūrėjau ir tylėjau, kaip ir visi kiti. Bet juk aš galėjau po pamokos nueiti į mokyklos kiemą, kur auga didelė obelis ir, prisirinkęs pilną pintinę obuolių, grįžti pas ją. Pas tą, storais pirstais, pavydžiu žvilgsniu, nerealizavusią savo svajonių moterį, vardu Akvarelina. Nueiti, smarkiai trenkiant per rankeną atverti duris ir pasakyti:

– Nu, ką tu, šnapsas, lašiniai (*aktorius meta obuoli į sieną*). Kas gražesnio gyvenime? Papasakok, man labai įdomu. Gal nori obuolio? (*Meta obuoli į sieną*). Iš kur tu žinai, kas gražu, o kas negražu? (*Meta obuoli į sieną*). Tu gal su Pablo Pikasu miegi ir aptarinėji, kas gražu, kas negražu? O gal tavo draugė yra Mona Liza, kuri tau vis pakužda apie naujausias grožio ir negrožio madas? Ko tyli? Sakyk, iš kur tu žinai, kad, tarkim, aš gražiai nupiešiau, o va, Mickevičius, būdavo, nupiešia ir gražiau? Iš kur tu žinai, klausiu? Sakyk. Ko tyli? O gal tu praėjusią savaitę bulves kasei su Rembrantu ir kai prisėdote pailsēti ant bulviakasio, klauseisi jo paskaitos apie grožį? Ne? O gal tu su Van Gogu rudeniop važinėji grybauti į

Varėnā ir ten, rinkdami grybukus, diskutuojate apie grožio sąvoką? Irgi ne? Tai iš kur tu žinai, kas gražu, kas negražu?

Žinai ką, Akvarelina, čia tu kalta, kad Mickevičius netapo toks kaip Malevičius. Čia tu kalta, kad Mickevičius neišmoko gražiai piešti. Čia tu kalta, kad jis nustojo piešti ir ēmė pūsti dulkes nuo veidrodžio. Čia tu kalta, kad vieną naktį Mickevičius, nupūtęs dulkes, išoko į didelę juodą mašiną ir nuvažiavęs į svetimą garažą, pavogė septynis elektrinius grąžtus. Tu kalta, kad jis paslėpė juos miške. Ir save ten paslėpė. Tu kalta, kad galiausiai paryčiais ji surado visą šlapią ir sumušė taip, kad jo veidas buvo toks raudonas, kaip tie obuoliai, kuriuos, pasak tavęs, jis galėjo nupieši gražiau. Čia tu, *sūka*, kalta, kad jam teko pasėdėti tame juodame kvadrate, kur jis nebegalėjo piešti, nes neturėjo nei su kuo, nei ant ko.

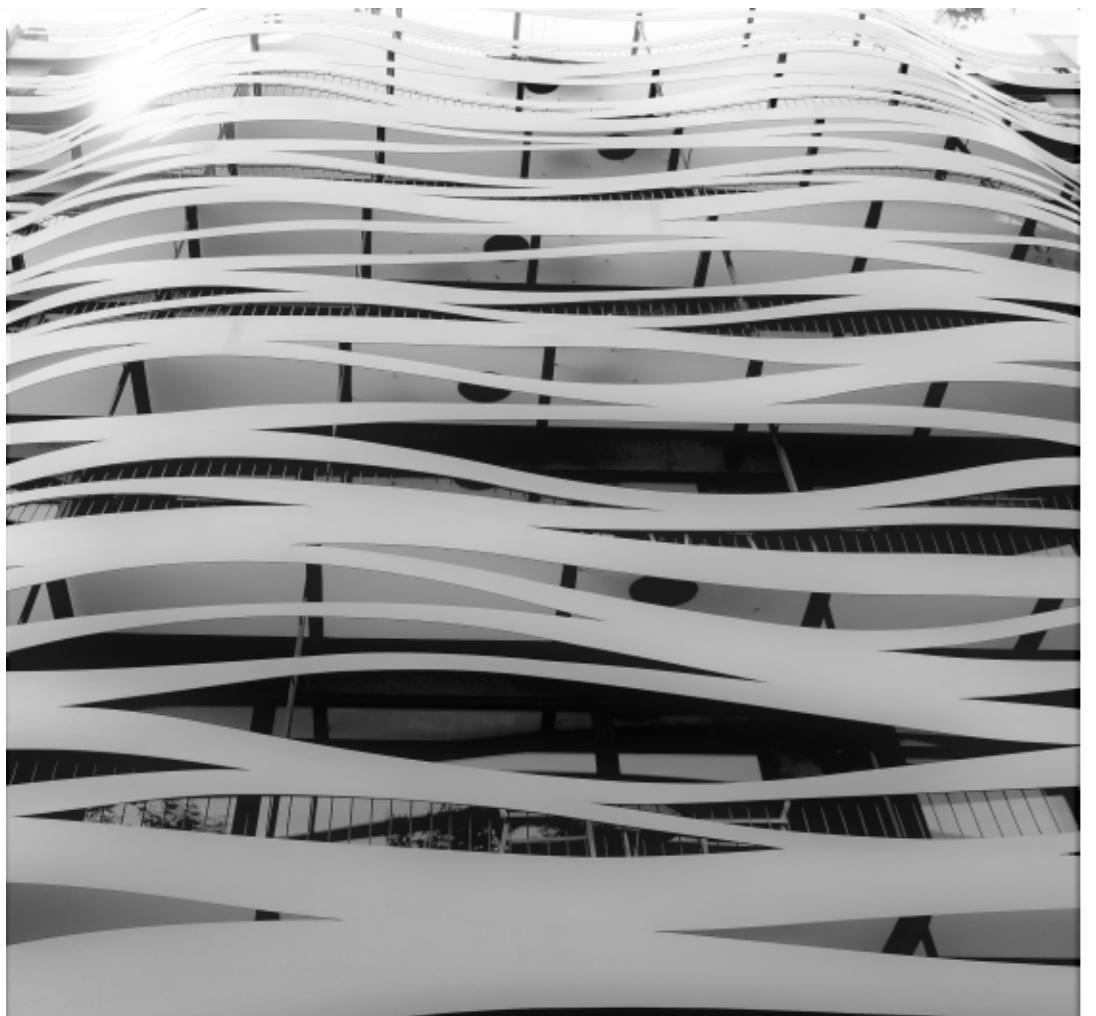
Ar girdi tu, Monos Lizos drauge, čia tu kalta, kad jis viso labo Mickevičius, o ne Malevičius. Ar girdi, tu, Pikaso kekše? Čia tu kalta, kad tame juodame kvadrate vieną šaltą naktį jis neapsiklojo antklode, o iš jos susisuko šaliką... Ar girdi tu, Van Gogo mylimiausia grybautoja? Čia tu kalta, kad dabar jo veidas nebe raudonas, kaip tie obuoliai. Čia tu kalta, kad dabar jo veidas juodas, kaip tas Malevičiaus kvadratas. Čia tu kalta, kad jis niekada nebeatvažiuos į klasės susitikimus, nes ten... Nes ten dabar su Pablo Pikasu aptarinėja, kalta tu ar nekalta.

Ir aš kaltas... Ir jie visi kalti. Tie, kurie žiūrėjo, viską matė, bet tylėjo.

7 scena. Snarglėta močiutė

Va, toks tas hobis – piešimas. Tarsi ekstremalus ir mirtinas sportas. Tais metais klasės susitikimo mums patiemis planuoti nereikėjo. Jį suorganizavo Mickevičiaus mama. Mes su Tašku gavome vietas pirmoje eilėje, šalia besisnarglėjančios močiutės. Sėdėjome ir tyliai kvėpavome lelijų ir eglių spyglių aromatą. Rodos, sėdėdami šioje vietoje turėjome jausti kažkokį ypatingą jausmą dėl to, kad niekada nebepamatysime Mickevičiaus obuolių, jo iki kraujo

nukramtytų lūpų ir drėgnų delnų, kuriuos trindavo į purvinus džinsus. Su tais purvinais džinsais jis dabar guli juodame kvadrate, o jo delnai sustingę ir pamėlę. Turėjome jausti, bet nejautėme, nes mums jau seniai ir daug kartų buvo patirtas tas jausmas, kuomet patys brangiausi sužadina jį, skraidydami į šiltuosius kraštus. Mes jau, galima sakyti, buvome gerai susipažinę su tuo jausmu ir įgavę savo atspuramą jam. Mes abu – aš ir Taškas. Mat ir Taško brangiausieji tuo pradėjo užsiiminėti jau labai seniai. Mes žinojome, kurį jausmą turėtume čia, šiandien, šioje vietoje, jausti, bet nejautėme jo. Mums buvo tiesiog linksma. Mes žiūrėjome į Mickevičiaus tėvus, seserį, septynis brolius, sustojusius aplink juodą kvadratą tarsi bažnytinis choras ir juokėmės. Mums kėlė juoką jų purvinas įdegis. Mes juokėmės iš jų suplyšusių ir purvinų džinsų. Juokėmės ir dėl to, kad to daryti negalima. Mes stengėmės juoktis tyliai nuleidę galvas, vaidindami, kad tas juokas yra mūsų verksmo protrūkis. Taip bevaidinant, šalia sėdinti snarglėta močiutė užsivesdavo dar didesniams verksmo protrūkiui, o tai mums kėlė dar didesnį juoko priepuoli.

Mes juokėmės, o juoko ašaros riedėjo mūsų skruostais. Mes juokėmės, ir mums nerūpėjo tie septyni grąžtai, tos paklodės, iki krauso nukramtytos lūpos ir tai, kad Mickevičius netapo Malevičiumi. Mes žinojome, kad jis pagaliau nusimaus tuos savo purvinus džinsus ir galės kalbėtis su Pablo Pikasu, kad ir apie Akvarelinos papus. Man ir Taškui nebuvo skaudu. Neskaudu, nes Mickevičius duso nuo tų dulkių laukuose. Duso, kol užduso. Ir ačiū Dievui.

8 scena. Taškas

Tą patį vakarą išvažiavome į kitus krantus. Ten, kur daugiau žuvies. Neklausėm snarglėtų močiučių, burbėjusių, kad negalima linksmintis tokią dieną. Neklausėm ir linksminomės, o muzika grojo taip garsiai, kad negirdėjom net savo pačių minčių. Kaip visada ruošdamiesi į kelionę, mes pažiūrėjome į dulkętą veidrodį. Tada sušokome į didelę mašiną ir nuvažiavom į kitą liūną. Liūną, kuris garsėjo gerais laimikiais, bet labai prastais žvejais.

Mūsų mašina buvo matyti iš toli. Visos šio liūno žuvys net išplaukė į paviršių pažiūrėti, kas šiandien įmerks savo plūdes į vandenį. Mašina su žvejas sustojo. Atsidarė sunkios durys ir prie kranto prisišvartavo penki meškeriotojai plačiais pečiais, rudom akim ir su žiebtuvėliais rankose. Vietiniai žvejai nieko nesakė, nes nužiūrinėjo mus nuo galvos iki kojų, nuo kojų iki galvos. Retai taip būna, kad liūnas sulaukia svečių.

Ižengėm į didelį pastatą, primenantį akvariumą ir atsisėdom į mums paruoštas penkias tarpusavy sujungtas medines kedes. Sédėjome pirmoje eilėje ir linkčiojome galvas į muzikos ritmą.

Muzika skambėjo taip garsiai, kad negirdėjau net savo minčių. Aš stebėjau visas žuvis judančias keistais judesiais ir, prisiminęs savo ieškomą Meilės ir pagarbos oazę, pajutau, kad jos čia tikrai nėra. Aš stebėjau tas žuvis ir laukiau šanso pagauti savo žuvį.

Taškas pasirodė greitesnis už mane. Taškas taškėsi ir tai darė labai gerai. Jis taškėsi taip gerai, kad aš dar niekada savo gyvenime nebuvau matęs taip gerai besitaškančio žmogaus. Visos žuvys apspito jį. Jis jas maitino iš rankų. Jis taškėsi taip gerai, kad jo pavardė galėjo būti Taškinovas, bet jis buvo tiesiog Taškas ir taškas. Taškas taškėsi ir viskas aplinkui mirksėjo. Mirksėjo viskas aplink – tik ne aš.

Aš tapau nemirksintis. Nemirksėjau, nes tai, ką pamačiau buvo geriau, nei Taško šokiai. Tai buvo tai, kas privertė mano rudas akis sustingti. Dėl visko buvo kalta viena žuvytė, kuri stovėjo prie lango ir žiūrėjo pro jį į nemirksintį dangų.

Tuo tarpu Taškas lyderiavo šokių aikšteliėje. Visi buvo susikibę į Taško vairuojamą traukinuką, kuris vežė į rūkyklą, nes žuvys norėjo būti išrūkytos. Jis joms dėjo smilkstančius pagaliukus vienai po kitos. Taškas juokėsi, nes šią akimirką jis buvo pats geriausias žvejys. Rodėsi, jog šiandien Taškas namo grįš su medaliu ir geriausio meškeriotojo diplomu. Šį vakarą, čia, Taškas buvo akvariumo pramogų laureatas.

Staiga besijuokdamas Taškas netyčia pašvietė žiebtuvėliu vienam didžiagalviui žvejui iš šio kranto. Tas didžiagalvis žvejys

prisiartino prie rūkančio Taško ir paklausė:

- Kas čia mirksi?
- Kas, kas? – atsakė Taškas.
- Kas? – darkart paklausė didžiagalvis.
- Kaip, kas kas?
- Aš klausiu, kas čia mirksi?

Po šio klausimo Taškas smarkiai suspaudė žiebtuvėlį delne ir prisiminė gimtojo liūno taisyklę nr. 1 ir nr. 2, kurios skamba taip: „Jei matai, kad tuo gausi į galvą, trenk pirmas. Jei matai, kad didžiagalvis nenukrenta, tuomet bék.“ Taškas įkvėpė ir garsiai suriko: „Kas, kas, Arvydas Sabonis!“ ir trenkė. Tačiau didžiagalvis net nemirktelejo. Žvelgiant į jo veidą buvo galima nesunkiai suprasti, kad visą vaikystę tėvas jam į galvą skaldė malkas. Todėl Taškui nieko nebeliko, tik prisiminti antrają taisyklę, ir jis pasileido bėgti.

Jam už nugaros ēmė girdėtis vis daugėjančių batų dundėjimas ir tarsi paleistų nuo virvės alkanų ir pasiutusių šunų alsavimas. Besiblaškydamas tamsoje Taškas užkliuvo už akmens ir krito ant žemės visu svoriu. Jis nukrito ir išgirdo artėjantį link savęs tokį ūžesį, tarsi būtų nuo medžio nukritęs visas širšių avilys. Netrukus tas ūžesys pavirto į šešiolika labai nedraugiškų sportinių batų, kurie ēmė spardyti visas atidengtas Taško kūno vietas. Jie spardė ir vis užsimodavo iš naujo ir iš naujo, ir iš naujo. Spardė taip smarkiai, kad Taškas taškėsi į visas puses. Voliojosi ant dulkėtos žemės su savo šviesiai mėlynais džinsais. O ji toliau taip spardė, kad dulkėti džinsai plyšo per kelius. Taip spardė, kad ant žemės taškėsi jo veidas, kuris darësi panašus į perpjautą raudoną arbūzą.

O aš tuo metu tebestovėjau akvariume ir stebėjau žuvytę, prie kurios vis dar nedrjsau prisiartinti. Laikiau ją savo žvilgsniu, bijodamas, kad nepaspruktų. Vien nuo to žiūrėjimo man buvo gera ir ramu. Stebėjau, kaip ji ramiai ir ritmingai linguoja prie lango. Prie lango, pro kurį nemačiau, kaip šiuo metu yra taškomas Taškas. Tas langas man terodė ramų, nemirksinti dangų, į kurį, tiesa, aš nežiūrėjau, nes savo žvilgsniu laikiau ją. Drebėjau ir akimirkai

pamiršau viską – ir savo vardą, ir tai, kad kažkur jau ilgokai dingęs Taškas, ir tai, jog šiuo metu esame svečiuose, kitame krante. Aš net pamiršau, kad turiu smegenis, kurios turėtų būti atsakingos už logiškus sprendimus. Pamiršau tai ir padariau nelogiską éjimą. Éjimą, prastumdydamas į šalis visas žuvis ir didžiagalvius žvejus. Éjimą pas ją.

Tuo tarpu Taškas, supratęs kad nepasiteisino ir antroji gimtojo liūno išmintis, vis tiek nepasidavė ir mēgino sprukti. Jis ēmė ropoti keturiomis, o didžiagalviai ir toliau ji spardė. Spardė jam į pilvą taip stipriai, kad Taškas nebegalėjo net atsimerkti. Didžiagalviai ji trankė kaip buliai matadorą per koridą. Jų kojos kilnojosi tol, kol galiausiai netekusios jégų sulėtėjo ir sustojo. Ir būtent tą akimirką Taškas, sukaupės paskutines jégas, spruko tolyn.

Jis spruko į priešingą pusę, nei buvau aš. Šliaužė, kol galiausiai priartėjo prie lango, kuriame degė šviesa ir sukaupės paskutines jégas ēmė belsti į ji. Netrukus prie lango prisiartino vyras. Prisimerkęs pažvelgė į akliną tamsą už lango ir paklausė:

- Kas tu?

O tuo metu, akvariume, grįžę iš lauko didžiagalviai žvejai trypė kruviniais batais ir riaumojo iš pasitenkinimo, tarsi būtų sužvejojė didžiausią gyvenime laimikį, o aš stovėjau prisiartinęs prie savo žuvytės ir sulaikęs kvėpavimą stebėjau, kaip ji létai ir grakščiai atsisuka į mane. Ji atsisuko, pažvelgė man į akis ir paklausė:

- Kas tu?
- Russo. O tu?

Ji tik šyptelėjo ir nieko neatsakė.

Taškas prie šviečiančio lango žiopčiojo kaip žuvis, ką tik ištraukta į krantą, ir negalėjo nieko atsakyti. Anapus lango vyros, nieko nematydamas, kartojo:

- Kas tu? Ar yra ten kas? Kas tu?

Taškas tik žiopčiojo negalėjo nieko ištarti. Jis nebepajégė net belsti. Jo išorė ir vidus buvo pritvirkę tamsiai raudonos spalvos. Tamsiai raudonos spalvos tamsoje nematyti. Vyros nieko nematė tamsoje ir nuėjo šalin nuo lango ir išjungė vienintelę šviesą tamsoje

naktyje. Taip Taškas parkrito ant žemės ir ėmė drebėti iš baimės, skausmo ir vienatvės.

Tą akimirką akvariume viskas pasikeitė. Trankią muziką pakeitė rami, o mirksinti šviesa sustingo. Toje šviesoje stovėjau aš ir žuvytė, kuri dabar skendo mano glėbyje ir lingavo nuo kojos ant kojos. Mūsų kūnus sujungė kažkokia nematoma jėga, kuri privertė mane pamiršti dulkėtus veidrodžius, viskas kitas žuvis ir net savo vardą. Lingavome nuo kojos ant kojos ir nemirksėjome.

Nemirksėjo ir Taškas. Jis buvo labai liūdnas. Liūdėjo, kad taip ir neįminė Meilės ir pagarbos oazės formulės. Tada jis verkė. Verkė, o jo niekas neguodė. Niekam nerūpėjo jo ant žemės pabirę maži svogūno gabaliukai. Jis verkė, nes jam buvo liūdna, kad jis taip ir nebeišmoks jausti.

11 scena. *Amnezija*

Dabar Ten Mickevičius kalbasi su Pikaso apie Akvarelinos užpakalį. Taškas veda „Makarenos“ pamokas. O aš Čia plaukioju su savo žuvyte.

Pagaliau sužinojau formulę. Sužinojau, kaip rasti savo Meilės ir pagarbos oazę, kuri trunka ne tik šešias valandas. Sužinojau formulę, kurią panaudojus viskas šitam nepaprastam pasauly pasidaro paprasta. Aš sužinojau, bet... Aš nežinau, kaip ją pavadinti.

Jūs greičiausiai žinote, apie ką aš kalbu, bet aš pats niekaip negaliu įvardyti to, nes mane ištiko amnezija. Tokia keista liga, kuri man pasireiškia vieno žodžio užmiršimu. Aš suprantu, ką jis reiškia, bet vos man išsižiojus, gerklėje ima ir susipainioja visi garsai. Aš galu apskaičiuoti tangentą, tačiau to žodžio man pasakyti nepavyks, nes aš jo neprisimenu, o gal niekada ir nežinojau, nes man jo niekas niekada nesakė. Kol sutikau tave. Tik mane ištiko amnezija, ir aš negaliu prisiminti to žodžio. Negaliu prisiminti, bet galu važiuoti grybauti su tavo tėvu, nors žinau, kad jo paties reikės ieškoti po visą mišką.

Mane ištiko amnezija. Tokia baisi liga. Prisimenu mamos istoriją dėl tos mirksinčios diskotekos danguje. Prisimenu nuolat trankomą Tauro televizorių, dulkėtus veidrodžius, Taško apverstą stalą, Mickevičiaus raudonus obuolius, tačiau to žodžio prisiminti niekaip negaliu.

Galiu padaryti bet ką. Išdažyti namus. Išsiurbti mašiną. Prisiminti, kiek cukraus dėti tau į arbatą. Suvalgyti vakarykštį maistą, kad tu galėtum valgyti šiandieninį. Jei aplink imtų plaukioti kitos žuvys ir mane nevalingai suimtų noras žvejoti, galiu kuo skubiau lėkti pas tave. Galiu nesakyti, kad vyrai vairuoja geriau už moteris. Traukti tavo plaukus iš vonios. Tačiau negaliu pasakyti to žodžio.

Galiu padaryti bet ką, tik negaliu, nes pamiršau. O gal niekada nežinojau. Nes man niekas niekada jo nesakė. Kol sutikau tave...

Epilogas arba *Outro*

Praeitą naktį prastai miegojau. Pas mane buvo užsukę Taškas su Mickevičium. Atvarė susėdė ant moco ir tarė:

M. Ė, Russo, tu gal *jabanulsia?* Kokius aš tau septynis grąžtus pavogiau? Aš mèginau Dievą apipisti, kad penkis, o tu mane iškoziolinai.

T. Radai ką apipisinėti...

M. Ai, primesk, Russo. Vakar su Jèzumi važinéjom ant *moco*. Šalmą buvau jam uždėjës, tai Taškas pagalvojo, kad su merga varinéju.

T. Tau gal *vapše* čiru viru *blee... čiainikas* perkaito?

M. Kas perkaito, debile tu. Pats gi sakei „Ė... Mickevičiau, o ten kas su tavim buvo ant moco, ne Marija“?

T. Tau gal plyta *pizdanula* per tavo tą durną šalmą, ką?

M. Eik, galvą apsivyniok, nes atrodo, kad pačiam ta plyta *pizdanula* per dëžę. Grësim atgal, paprašysiu Rembranto, kad sutvarstyti bintu, galësi mumiją vaidinti.

T. Tu pats galësi Rembranto paprašyti, kad tau veidą nudažytų

baltais dažais, nes neatsiplauna tavo dolbanas šūdo spalvos įdegis. Visi galvoja, kad čigonas su manim vaikšto. Bijo, kad iš jų nupyzdinsi ką nors.

M. Nu ir *pochui*, kas ką galvoja. Tu raudonas, aš juodas, Russo *vapšė* va, baltas visas, stovi į kelnes prisišikęs.

T. Nu, artistëli, žvaigždūne, paskutinéj scenoj galvojau rimtai, kad į kelnes prišiksi.

M. Ką tu ten sakei, kažkuo susirgai, kažkokia amnezija?

T. Jo jo, ką tu ten sakei, kažkokį jausmą, kokį ten jausmą? Tai išmokyk mus jausti tą jausmą.

M. Vardininkas, Kilmininkas, Jausmininkas.

T. Vabalninkas, *blee*.

T. Gerai, Russo, varysim jau. Kai turësim laiko, užsuksim. Dabar biškį yra reikalų.

M. Tik išsiplauk prišiktas kelnes.

T. Nu davai, Truso. Susibelsim.

Tada jie užkûrë mocą ir išvarė. O aš stovëjau, žiūrëjau į dangų, ir viskas. Dangus vis temo ir temo. O aš stovëjau, žiūrëjau. Ir viskas.

Deividas Varanius

juodos avys

fluorescencinės šviesos
skverbiasi pro akiduobes
i tylių griovelį
ir lėtų minčių srautą,
įsipainioja tarp rūgščios
ir kaistančios dykynės,
kurią saugo senas piemuo
vis dažniau pamirštantis
juodų avių skaičių,
šviesos geriasi į juodą
kaip anglis vilną
pasileidusiu avių, kurios
rūgština mano regimą
akimirką dangaus

naktį mes grimztam dažų sluoksniais
 minties kraštuose kaupiamais
 tapydami geismo ir mirties portretus
 savo būties dievais pasivertę
 jiems duodam kūnus,
 užsiuvam odą ir grimztam į užmarštį,
 kurioje mieliau pasilikčiau
 ir pažinčiau savo pasąmonės gilumas,
 kuriose gyvybė minta nutylėjimais,
 kurių sąmonės ištakos negali sugerti,
 kurie slypi krašteliuose, nukapotose pabaigose
 ir sapnuose, kurių spalvomis naktį mes grimztam

nesu vienas iš kalnų, ant kurių medituotų
 išėję iš proto ir kūno vienuoliai
 nesu šventa koplytėlė, prie kurios melstusi
 naktį pergyvenantys senoliai

esu tik kapas
 minčių, žodžių kritusių iš jausmų kišenės
 smulkių troškimų, šešelių pilna duobė
 į kurią byra žemės, žvilgsniai
 niekada vėjas, niekada tyla
 kartais gėlės, spinduliai
 mestelėti man nusišypsoti

čia turiu erdvę, kurioje paslėpta
 ramybė po truputį auga
 ir kurioje netrukus jau žydės
 prieš kūną buvusios tylos

paskutinė rudens minutė

ant asfalto mano plikos pėdos
 nuo apsnigusio ledo bando nušluoti
 paskutinę lapkričio dieną
 ir visos zylės su savo baltom dėmėm pakaušiuose
 stebi mano buvimą gal kiek per liūdnai
 be jokios baimės tupia ant manęs
 lyg būčiau sulipdytas iš paskutinių klevo lapų
 nuo kurių snaigės švelniai leidžiasi ant ledo
 ir vis užsninga mano rudenį

sniego puta
 savyje skandina viską
 tai laidotuvės
 visų gyvenimo nuokritų,
 kurios pernokę plyšo
 ir smigo žemén
 paskutiniais alsavimais,
 įsiterpusiais be žodžių
 blyškioje atminties lėkštėje,
 liko tik lygi balta dykuma,
 kurioje visi veidai
 išnykė ir nykstantys
 o manasis dar paviršiuje
 visas anemiškai nublyškės.
 aš vaikštau virš buvusių
 pasaulių, minčių
 ir esančių kaulų
 esu baltos chrizantemos
 ant gyvo ir kvépuojančio
 protėvių kapo

šešėlis

į veidrodį žiūrėjau
bandydamas ižvelgti
savo akyse šešėli
kuriuo dega visi mano viduriai,
minčių katakombos,
delnai, liečiantys
nuo ašarų drėgnas
pasaulio sielas
kurios rūku susikaupusios
tirština šviesas
kai aš išdegusiam lauke
pilnam anglių ir kaulų
bandau ištirpti
tyliu vakarinio rūko lašeliu
kuris peršviečia tamsas
kuris nėra prisiūtas šešėlio
ir traukiamas prie žemės
amžinuoju šalčiu

žiūrėjau pro tavo petį
ten gaisras, sustojęs eismas
galbūt ir pats laikas, nežinau
tamsios dūmų garbanos
pildė tuščiai pilką gaisą
o tu stovėjai priešais mane
kalbėjai kažką apie krislą
kurio neradai, kurio ieškojai
tu kalbėjai, jog viskas yra melo
gniutulai įsirangę tarp mūsų
negyvo ryšio kaip gyvatės ir
kirminai, kurie trukdo
tau kvėpuoti, o aš
vis žiūrėjau pro tavo petį
mačiau, kaip viskas degė
ten ir manyje.
kai tavo peties jau neliko
kai tu išdegei iš mano akimirkos
liko daugiau vietas matymui
ir mažiau vietas gaisrui

Gediminas Cibulskis

Gaminame lietų

Tėvai pasakojo, kad būdamas visai mažas, neskirdavau tikrų daiktų nuo jų atvaizdo. Su filosofine nuostaba ilgai ilgai čiupinėdavau klijuotę, bet niekaip nesuprasdavau, kodėl ant jos pavaizduotų obuolių negalima atsikąsti dygstančiais dantų ledkalniukais.

Ilgiau mano dėmesį patraukdavo tik lietus. Lyg per miglą prisimenu (arba pradėjau „prisiminti“ po daugybę metų kartojamų giminės pasakojimų), kaip grakščiai ant lango tūpdavo ir tuoju pat smagiai per stiklą slysdavo lietaus lašai, kokia didinga man rodėsi dangaus pilkuma ir liūties sustabdytas pasaulis.

Užtart raides pažinau neįtikėtinai anksti, gal kokių pusantru metukų. Jos sirpdavo įvairiausiose vaikiškose knygutėse, kurias man uoliai skaitydavo Mama. Netgi turėjau vieną importinę, kuri, jei pakankamai stipriai paspausdavau mygtukus, prabildavo į mane garsais. O jeigu mygdavau itin ilgai, apipildavo ištisomis automato salvėmis: *tra-ta-ta-ta-ta, tra-ta-ta-ta-ta!* Tiesa, ji buvo lenkiška, todėl susidraugavau ir su tokiomis raidėmis kaip W ar Ł, bet, pavyzdžiu, Ž man dar ilgai liko šalta ir svetima. Kaip žiema, nes anuomet žiemomis dar nelydavo.

Sumušės visus flirto su raidėmis rekordus, tapau pagrindine giminės pokalbių tema: ką gi daryti su tokiu genijum? O dar tas kaimynų Jonukas, vyresnis visais trimis mėnesiais. Tuo metu jis netik raidžių nepažino, bet ir apskritai nekalbėjo. Tik retkarčiais subaubdavo: „ooo“ arba „ūūū“! Tiesą sakant, mudviejų bendravimui žaidimų aikšteliuje to visiškai pakakdavo, nes padorūs vaikinai nešneka pilnomis burnomis smėlio. Bet gimdytojams juk reikėjo apie kažką plepēti prie pietų stalo.

– Šiandien vėl buvom su kaimyne toj smėliadėžėj prie „Aušros“ darželio. Jų Jonukas tyli ir tyli visą laiką. O mūsiškis rodo pirštu į iškabą ir aiškiai aiškiai: A, U, Š.... Tik kad po to varnos praskrido, tai ir jis pradėjo karksėti: kar kar! kar kar! Bet kažkaip net nepatogu prieš kaimynę... – nurijusi šaukštą sriubos, Tėciui galėjo pasakoti

Mama.

– O tau kartais nepasidaro baisu, kad mūsų vaikas pernelyg protingas? – galbūt atitarė Tėtis.

– Nežinau, svarstau, gal reiktų su juo kažką daryti, kad neprarastų pagreičio, žinai?

– Ką kažką?

– Galbūt leisti iš kokį nors sustiprintą darželį ar panašiai. Būna, žiūriu į jį sėdintį ant to storo kilimo, pešiojantį ilgus šerius, ir mane apima nerimas, kad mes blogi tėvai. Kad jam reikėtų ne kilimą pešiot, bet smegenis mankštinti. Kad mes iš jo kažką atimam va taip, nieko nedarydami, supranti?

– Na taip, ir kilimo gaila, jeigu išpešios. – Tėtis iki šiol bando savo baimes užmaskuoti panašiais pokštais, tačiau tąkart turbūt nenusijuokė nei jis pats, nei Mama. Didžioji žmonijos dilema – laimė dabar ar triūsas dėl miglotos ateities – įskélė tėvams rimtą galvasopį.

Bet čia į pagalbą atėjau aš pats. Vieną dieną tiesiog nustojau tobulėti. Raides ir toliau dievinau, bet jų tarpusavio ryšiai manęs nė

kiek nejaudino. Tėvai vagonais tempdavo visokiausius loto ir edukacinius žaidimėlius, bet skiemėnims taip ir nepajutau jokios traukos.

Lietus, lietus buvo mano aistra. Jis man per langą šnabždėdavo žodžius ir sakinius, įdomesnius nei knygų lapų šiugždėjimas.

Trejų ar ketverių netikėtai pats išmokau parašyti „mama“. Tai grąžino šokias tokias viltis dėl genijaus ateities. Tačiau joks kitas žodis manęs nesudomino, tad kur kas mieliau žaisdavau domino.

Tuo tarpu Jonukas ne tik pratrūko kalbėti pilnakraujais ilgais sakiniais, bet ir émė skiemenuoti visus užrašus, už kurių užkliūdavo akis. Be abejo, pats patraukliausias elementorius jam pasirodė laiptinė, kurioje rasdavo įvairiausių trumpų ataskaitų: kas tokie čia buvo, kokia mergina ką ir su kuo darė lifte, ir panašiai. Maža to, Jonukas dar ir išstypo tiek, kad atrodė kaip pirmokas. Įdomiausia, kad kuo aukštesnis augo, tuo dažniau jį vadindavo Jonuku.

O aš atsilikau visuose frontuose. Iš pasivaikščiojimų su kaimynais Mama grždavo vis tylesnė. Kartais tiesiog prisėsdavo šalia ir mes kartu pešiodavom kilimą. Mūsų šeima negalėjo visko taip palikti. Nors Tėtis ir kartojo kažką apie megztasias beretes, Močiutė užsispyrė: netrukus aš parašysiu antrą žodį: „Lie-tu-va“. Dabar, kas kartą atvežusi gėrybių iš savo sodo, ji tapdavo skiemenvimo seržante.

„Tėtė“ akivaizdžiai būtų lengviau pasiekiamas tikslas, bet tik ne mano Močiutei. Saldainis po saldainio ji vaikydavo mano pieštuku ginkluotus pirštus po lapo poligoną ir kartodavo, kad aš tikrai sugebēsiu.

Deja, eilinis Vincas visą laiką nuvildavo. Tačiau Močiutė buvo prisiekusi strategė. Ji pasiryžo savo tikslą siekti pamažu.

– Na gerai, pradžiai išmoksime pirmus du skiemenis. O tada jau bus lengva parašyti ir visą žodį.

Bet kol ji naršė po sekciją ieškodama drožtuko, aš nusižiūrėjau praviras balkono duris. Močiutė buvo taip užsiemusi bevaisėmis paieškomis ir svetimų namų tvarkos kritika, kad man pavyko nepastebėtam išsliūkinti į balkoną.

Taip gražiai įstrižai lijo! Stirksojau užvertęs atlapą burną ir mirkau lašuose visai nejausdamas drebilio. Pats turbūt niekada nebūčiau pajudėjės iš vietas, jei ne persigandusi Močiutė. Dukart aplaksčiusi visus kambarius, ji įpuolė į balkoną balta kaip popierius.

Atsimenu, sėdžiu suvyniotas į rankšluostį Močiutei ant kelių, o ji milžiniškais gurkšniais siurbia nervus raminančią arbatą su trauktine ir vis kartoja, kad miltai rupūs. Nerasti drožtuko dar buvo atlaikomas smūgis, bet trijų kambarių bute pamesti anūką... Nepakeliamą net geležiniams buvusios mokytojos nervams.

– Ar aš tau pasakojau, kad gimei per potvynį? Kelias dienas stipriai pliaupė, užsémė visą miestą ir nebuvo įmanoma įvažiuoti į gimdyklos kiemą. Tada tavo tėvas paėmė tavo mamą ant rankų ir nunešė į vidų. Kaip pasitempė nugara! Iki šiol paskauda, aš juk matau. Vis sakau, kad eitų pasitikrinti dėl išvaržos, bet kur tu matei žentą, kuris klausytu uošvienės?

Savo nelaimei, netrukus susirgau ir nebegalėjau eiti į darželį. Kartą užklupės, kosulys greitai neatsitraukdavo. Tai buvo didžioji mano silpnybė. Lūžis žūtbūtiname kare. Močiutė ėmė lankytis kasdien.

Šiais laikais žmogiškųjų išteklių skyrius operatyviai konstatuootų, kad matriarchiški metodai nelabai produktyvūs. Tačiau anuomet žmogiškųjų išteklių skyriai dar neegzistavo, bent jau mūsų namuose. Praslinko keletas nuobodžių ir verksmingų savaičių, bet nuoširdžios Močiutės pastangos galiausiai atsipirko. Taip, aš pasveikau, bet juk tikslas buvo ne tas.

Melsvais tapetais išklijuotame ir šviesiomis lentynomis nukabinėtame mano kambaryste, ant pilkšvo ilgo plauko kilimo, pačiame centre, styrojo suglamžytu lapų stirta. Broliško kapo viršūnėje, pačioje garbingiausioje vietoje, tijojo trumputis pieštukas išlūžusiu smaigaliu.

Visi lapai buvo išmarginti kreiva pradedančiojo rašysena, tačiau buvo aiškiai matyti progresas. Pirmuose lapuose tik kur ne kur galėjai įskaityti „mama“ ir atrasti pasaulyje neegzistuojančių raidžių, bet paskutiniuose jau ryškėjo valingai siekiamas tikslas: „Lie-tu“.

Močiutės (ir šiek tiek mano) garbei reikia pastebeti, kad viršutinio lapo apatinės eilutės, bent kokios penkios, buvo jau gana padoriai išskaitomos.

Nors vaikystėje taip neatrodė, dabar suprantu, kad lengvai prasisukau. Stojo paliaubos ir įsigaliojo nebyliai sulygta sutartis. Nuo to laiko visur ir visada, kai tik gaudavau rašiklį ir rašymui skirtą plotą, išskrebendavau „mama“ ir „Lietu“. Jeigu pasitaikydavo žiūrovų, Močiutė iškart imdavo pasakoti apie vidutinio ir ilgojo laikotarpio planus pridurti trūkstamą „va“. Tačiau praktinės pratybos nebevyko, o ant ilgaplaukio kilimo grīžo įprasti žaislai: mašinėlės, kaladėlės, plastikinės daržovės ir vienas kitas iš virtuvės nugvelbtas stalo įrankis.

Tikriausiai vaikystės rutina būtų numarinusi raidžių siužetą dar iki atomazgos, jeigu ne lietus. Klasikinis, lėtas, depresyvus rugpjūčio lietus, kuris man anaiptol toks neatrodė.

Vienoje kelio pusėje zujo automobiliai, o kitoje į tolį driekėsi sustingusi rikiuotė, nesulaukianti komandų iš vyresnybės. Jeigu koks išprotėjės spūscią fotografas būtų atšokavęs į mūsų pusę, ji greičiausiai būtų sudominęs kvailokai išsižiojęs bamblio veidas. Prie stiklo it su „Super glue“ priklijuotas smakras, virš kurio žiojėjo žemuoginė burnos ola. Iš jos gelmių išsikabarojės avietinis liežuvis lėtai laižė stiklą tarsi ledus. Žinojau, kad lašų parašiutai leidžiasi išorėje, bet vis tiek jaučiau sūrumą ir vėsą.

Su Tėčiu draugiškai tylėjome.

- „Lie-tu“, – perskaičiau. – Tėti, o tai kur „va“?
- Koks „va“? – mano gimdytojas pabudo iš telefoninės hibernacijos. Sėnai žino – prieš soctinklų erą žmonės skaitinėdavo ir rašinėdavo SMS, kad tik nereikėtų žiūrėti į kelią.
- Kodėl Lietuva be „va“ ir kodėl tokia keista „u“?
- Vėl kažkokios darželio liekanos? Galvojau, keiktis pradėjai.

Kas tau?

– Ant to autobusiuko... kas ten parašyta?
 – Ga-mi-na-me lie-tų. Kas per nesąmonės... Nori užlišt, gaidys!
 Mums pyptelėjo, Tėtis spustelėjo pedalą ir mūsų mašina šoktelėjo į priekį užblokuodama kelią įsirikiuoti norinčiam autobusiukui.

Atsigrėžiau, kiek leido kėdutė, bet ant autobusiuko priekio nebuvo jokių užrašų, tik keli dailūs žydri lašai geltoname fone. Gatvę sukaustės automobilių mazgas atsilaisvino, ēmė pleišėti. Mes judėjome vis greičiau ir greičiau, kol lašai ir geltonas fonas išnyko man iš akių. Mes riedėjome, o aš sau kartojau: „gaminame lietų“, „gaminame lietų“, bandydamas užčiuopti teisingą šios frazės reikšmę.

Nujaučiau, kad tai kažkokie stebuklai. Tik burtininkai įstengtų pagaminti lietų. Bet giliai širdyje įsiplieskė viltis, kad ir aš galėčiau išmokti šitos magijos. Nebereiktų bergždžiai žiūrėti į dangų, pats pasigaminčiau lietaus kada tik panorėjės.

– Galėsi pasigirti Močiutei, kad pagaliau supratai, jog Lietuvai trūksta „va“, – burbtelėjo Tėtis.

Dabar suprasčiau, kad tai pokštas, bet anuomet sukilo pasididžiavimo jausmas. Nors aš jau seniausiai žinojau, koks svarbus

Lietuvai yra „va“, bet tądien tai tapo vieša. Nekantravau grižęs namo paskambinti Močiutei ir pasigirti. Ne, dar geriau būtų parodyti visą jai tokį svarbų žodį, išraitytą ant lapo. „Prirašysiu jai penkias eilutes lietuvių!“ – spiegėte spirgėjau.

Bet vos įgriuuau pro duris, iš galvos iškart išgaravo visos lietuvių ir lietaus gamintojai. Įréminta koridoriaus staktos, prie krūtinės prispaudusi laidinio telefono ragelį kūkčiojo Mama.

– Mano mamytė, mano mamytė... – vis kartojo ji.

– Kas yra Mamos mamytė? – paklausiau vildamasis, kad mano nuojauta klysta. Pirmą sykį pamačiau, kaip pradėjo lyti ir iš Tėčio akių.

Lietuviai, tarsi filmuose susipažstantys šnipai, turi savo slaptuosius kodus. Jeigu lietuvių susiduria dviese, vienas melancholiškai palinguoja galvą ir pasako:

– Lietus Lietuvoj, taigi...

– Lietus Lietuvoj... – atitaria antrasis ir galbūt dar liūdnai šypteli. Taip jiedu vienas kitam patvirtina, kad abu yra lietuvių.

O man lietus visada atrodė linksmas. Tie drąsūs maži lašai, nepabūgę iššokti iš debesies be jokių parašiutų, smagiai slystantys per stiklą ir grojantys palangėmis.

Vanduo tai pratrūksta milijonais perliukų, tai vėl susijungia į vientisą srovę. Srūva, tykšta, barbena, teliūskuoja, susigeria, garuoja. Nuolat keičiantis formą, amžinai gyvas.... Pabandykit taip su obuoliu. Ar su žmogum. Mes ne itin lankstūs: nei žmonės, nei obuoliai.

– Vincai, kokias ten varnas šaudai? Juk per tokį lietų net jos pasislepija, – staiga išgirdau mokytojos balsą. Vos tik lašai įsismagindavo, jai dažnai tek davė žadinti mane iš meditacijos, mat, sėdėjau tobuloje vietoje – prie pat lango.

Kartą Vasario 16-osios proga gavome užduotį nupiešti Lietuvą. Taip, labai panašu į Sausio 13-osios reikalus. Bokštas su plevėsuojančia vėliava, rankomis susikibę siluetai ir juos supantys tankai. Žodžiu, patys suprantat.

Kol visa klasė išsijuosusi ir iškišusi liežuvius raitė tuos tankus, iš mano sąmonės gelmių, lyg iš Marianų lovio, per tamsų mėlių, burbuliuodama į paviršių iškilo užmiršta mīslė.

– Gaminame lietų, gaminame lietų, – kartoju visą dailės pamoką. Nutildavau tik tada, kai laižydavausi lūpas.

Rinkdama darbelius mokytoja įsistebelijo į mano piešinį ilgiau nei į kitų. Idėmiai pažvelgė ir į mane. Šyptelėjo, bet nieko nepasakė.

– Mokytoja, gal jūs žinot, kas gamina lietų?

Ji dar kartą nebyliai šyptelėjo. Supratau, kad nežino. Tiesą sakant, nežinojo ir mano tėvai, ir net bibliotekininkė.

– Ko tu iš jos nori? Juk ji tik pradinukų mokytoja. Galėsi paklausti per fizikos pamoką kokioj devintoj klasėj, – planą sudėliojo Tētis. Bet aš negalėjau tiek laukti.

Mama svaičiojo kažką apie debesis, garus, ledynus, kad po truputį kylo vandenynų lygis, bet esą kol kas dar nereikia jaudintis. O aš vis tiek jaudinausi. Trokšte troškau pasigaminti lietaus.

Jonukas taip pat nežinojo lietaus recepto, bet bent jau susidomėjo šia visatos paslaptimi.

– Ten tikrai buvo burtininkų autobusiukas! – konstatavo kiek pamastęs. Tėvai per Velykų atostogas jam kaip tik buvo leidę pasižiūrėti visas „Hario Poterio“ dalis.

O maniškiai vis dar draudė paskutines serijas, nes aš neva per mažas tokioms baisybėms. Žinoma, patirties sausrą užtvindė vaizduotės liūtys. Regėjau, kaip, Voldemorto galioms augant, virš Hogvartso susispieči patys tankiausi debesys ir žemę ēmė merkti juodos vandens sienos. Hariui nuolat rasojo akiniai, o Dumbldoras, kaskart grįžęs iš lauko, turėjo išsigrežti barzdą.

Juokauju, apie barzdą anuomet negalvojau. Tik apie lietų. Kaipgi burtininkai ji gamina? Ar jie turi nutūpti ant debesies ir ji pradurti burtų lazdele? O gal didis magas gali išsaukti lietų ir giedriausią dieną?

Daugiau informacijos mudu su Jonuku taip ir nesužvejojome. Po metų, kai pagaliau ir man leido pasižiūrėti likusius Poteriados filmus, praradau paskutinę viltį. Atsakymo nebuvo ir ten.

Užtat per radiją išgirdau, kad prieš kažkokį paradą Maskvoje naikintuvai išsklaidė debesis, kad diena būtų giedra.

– Girdėjai? Jeigu galima išsklaidyt debesis, kad nebūtų lietaus, turi būti ir būdas, kaip tą lietų pagaminti, – pasakiau Jonukui.

– Hm, man neteko girdēti, kad burtininkai gyvent Maskvoje.

O man nebuvo tekę girdēti, jog burtininkai apskritai oficialiai skelbtų savo adresus! Tuomet pagalvojau, kad tai kvailiausia Jonuko mintis per visą mūsų draugystę.

Bet dar kvailesnis buvo jo poelgis po maždaug savaitės. Tiesiog galvoj netelpa, kas gali būti kvailiau nei būti partrenktam mašinos, einant per perėją ir degant žaliai šviesai. Argi ne kvaila, kai mašina, nors ir lėkdama per greitai, beveik spėja sustoti ir tik vos vos parverčia tame ant žemės, bet tu vis tiek smilkiniu atsitrenki į šaligatvio kraštą? Kas gali būti kvailiau, nei mirti pradinėj mokykloj, taip ir nepradėjus iš tikro gyventi?

– Niekad tau neatleisiu, kvaily, niekad tau neatleisiu! – lingavau laidojimo rūmų suole. Maniau, kad burbu mintyse, bet turbūt šnabždėjau taip garsiai, kad Tėtis paėmė mane ant rankų ir išnešė į lauką.

Sėdėjom ir tylėjom abu, ant banalaus šaligatvio krašto, Jonuko žudiko pusbrolio.

Bet vis tik kažkas tą lietu gamino dar nuo tu laikų, kai vaikščiojau į darželį, o mano Močiutė mokė užrašyti „Lietuvą“. Ir jeigu kažkas geba išsaukti lietu, tai galbūt pajęgtu įkvēpti gyvybę? Juk prikelti vieną žmogų paprasčiau nei pagirdyti visą žemę.

Tai buvo tas pavasaris, kai berniukas pirmą kartą pajunta neapčiuopiamą ilgesį, polékį nuotykiams, melancholišką gyvenimo spalvą, o gal tiesiog savo menkumą. Kai kyla noras sveikintis su mergaitėmis, bet drovumas vis dar ima viršų. Svajonių metas, nors pats dar nežinai, ką veiktum, jei svajonės išsipildytų. Dar nesupranti, koks tikslas, ir tikrai nesuvoki, kad tikrojo tikslo apskritai niekada nejminisi.

Aišku, pirmųjų svajonių taikiniu lemta tapti klasiokėms. Pripažinkim tiesą: juk jos vienintelės mergaitės, su kuriomis tokio amžiaus berniukas gali palaikyti ilgesnį kontaktą. Klasiokės paprasčiausiai priverstos kasdien po kelias valandas sėdėti toje pačioje klasėje su tavimi, nors gal jau norėtų sėdėti ant kelių kažkam iš dešimtokų.

Trumpai tariant, jos vardas buvo Amelija. Lietaus pilkumo akių šviesiaplaukė, kurios veidas buvo dailiai pailgas ir tiesiog tobulai simetriškas – kaip kastuvas nusmailintais ašmenimis. Laimei, nedrįsdavau jai ištarti nė žodžio, todėl ir šis komplimentas liko neigarsintas.

Man galvoj nebetilpo, kas jai atsitiko. Iki tol buvo mergaitė kaip mergaitė, kartais per muziką kartu pažvengdavom iš mokytojo, kuris vietoj „Bachas“ sakydavo „Bakas“.

Užtat pastaruoju metu, maždaug nuo Kovo 11-osios, susidūrės su ja koridoriuje nebegalėjau net normaliai pasisveikinti. Vieną kartą kažką taip subaubiau, kad Amelija net atšoko. Kitąsyk tiesiog ignoravau jos „labuką“ ir apsisukęs neriau į tualetą, iš kurio ką tik buvau išlindės.

Visą pavasarį kaupiau drąsą, bet jos užteko tik paprašyti Anos,

kitos klasiokės, duoti man palaikyti savo telefoną.

– Atrakinsi? – drebančiu balsu paklausiau.

Anos akys švytėjo ir nekantravo. Išsišiepusi nuo ausų iki ausų ji greitai sumaigė kodą ir įdavė mobilujį man į rankas.

Virpančiais nuo skubėjimo pirstais į adresatų paiešką įvedžiau „A“. Per klaidą spustelėjau „n“, bet žaibiškai pataisiau į „m“. Kuo skubiausiai persirašiau numerį į savo mobilujį ir grąžinau Anai jos aparatą.

Mergaitei tai buvo visai netikėta. Jos veidas persimainė.

– Tai... nieko nejrašysi?

– O turėjau kažką?

Ana pikta sukryžiavo rankas, priglaudė telefoną prie putlėjančios krūtinės, nusigrežė ir niršiai žingsniukais dingi už kampo.

Gūžtelėjau pečiais. Nedomino tada manęs joks rašymas. Dar kartą patikrinau, ar išsisaugojau Amelijos numerį.

Lauke įlindau tarp mokyklos medžių ir apsidairiau, ar niekas netoliese nerūko. Buvo ramu. Atsirėmiau į pastato sieną, giliai įkvēpiau ir, sukaupęs visą narsą, ryžausi paspausti skambučio mygtuką. Pasigirdo keli pyptelėjimai ir staiga atsiliepė guvus balsas.

– Alio! Klausau? Kas čia?

Išsižiojau, bet nesumojau, ką sakyti. Laimei, po akimirksnio iš dangaus pliumptelėjo išsigelbėjimas. I pakaušį tėškėsi kažkas šlapias ir sunkus, bet minkštas, o iš viršaus pasigirdo asilų žvengimas.

– Kažkokie nejuokingi jūsų bajoriai! – Amelija padėjo rageli.

Nusibraukiau nuo akių skystį ir pažvelgiau į viršų. Antrame aukšte, persisvėrusios per klasės langą, kyšojo dviejų mulkių aštuntokų galvos.

– Ką, pirmas prezikas į burną, a?

Papurčiau ševeliūrą, kad bent kažkiek atsikratyčiau drėgmės. Regis, tai buvo paprasčiausias vanduo. Ant žemės voliojosi subliuškės balionas, o gal ir tikras prezervatyvas. Nuėjau neatsigrėždamas, bet giliai viduje jausdamas dėkingumą.

Nepaisant visų tokiems pavasariams būdingų dramų, jie prisirpsta ir pakeičia lyti. Sveiki, dabar jus linksminsiu aš, panelė Vasara. Būsiu čia kelias savaites, o jei labai pasiseks, gal ir visus tris mėnesius.

Tačiau šikart ji buvo ypatinga ne tik pirmuoju alumi miškelyje. Tai buvo sausiausia vasara per dešimtmetį. Paprastai kalbant, visai nelijo. Nors imk ir kviesk šamanus. Sausas, beprotiškos apimties karščio kubas sustingo ir nesijudino. Išdžiūvusi žemė skeldėjo net mieste. Todėl visi išvažiavo prie ezerų, jūrų ar šiaip į kaimą.

Kurį laiką mudu su Ančium dar bumpsėjome į nulenktą krepšį kieme. Iš šaligatvio plytelių liekanų susikraudavome trampliną ir žaisdavome dėjimų konkursą, net su pakabėjimais ant lanko, kuris dar labiau nulinko. Bet galiausiai Ančiaus tėvams prasidėjo atostogos ir jų šeima išskrido į Turkiją.

Visą dieną kaldavau PS, bet, kad tėvai neknistų proto, prieš pat jiems grįztant apsimedesdavau, jog darau kokį nors prasmingą darbą. Vieną pavakarę išgirdau spynoje trakšint rakta – Mama grįžo anksčiau. Vos spėjau atsitraukti nuo konsolės ir perbėgti prie rašomojo stalo.

- Labas, Vincuk, aš šiandien ankstyva, ane?
- Mam, kiek galima prašyt? Aš Vin-cas!
- Gerai, sūneli, – ji panėrė savo dailius pirštus į mano plaukus ir papureno. – Ką veiki?
- Ai, tvarkausi... – nieko kvailesnio nesugalvojau.

Mama nustebusi įspoksojo į mane, todėl pradėjau tingiai kiloti kažkokius popierius iš vienos krūvelės į kitą. Išmečiau į šiukšliadėžę apgraužtą ir pamirštą obuoli.

Po kokios minutės neišvengiamai atėjo tas momentas, kai nebebuvo kur dingti. Turėjau atidaryti stalčių ir imti krapštytis Jame. Atsimenat tą Vasario 16-osios šventę pradinėje, tiksliau, dailės pamoką?

Tai va, tąkart po kelių savaičių gavau apdovanojimą, o mano

piešinį pakabino mokyklos koridoriuje. Bokštų, susikibusių siluetą, tankų ir trispalvių šūsnyje jis tikrai išsiskyrė. Visas lapas, nuo vienos kraštinės iki kitos, nuo viršaus iki apačios, buvo dekoruotas skirtingo dydžio lietaus lašais: vieni geltoni, antri žali, o treti raudoni. Ir dar buvo pavadinimas. Žinoma, ne aš sugalvojau, turbūt mokytoja. „Lietus Lietuvoj“, be abejo.

Mama nužingsniavo į virtuvę, o aš pažvelgiau pro langą. Sausros ant menčių paguldytas miestas kvėpavo leisgyviu vėjeliu, keliančiu perdžiūvusias dulkes nuo gatvės.

Radijas virtuvėje kalbėjo kažką apie sunkiąsias daleles ir kad tokios sausros dar niekad nebuvo, bet nuo šiol ji lankysis vis dažniau. O kada nors, kai klimatas dar labiau sušils, lapuočiai apskritai išstums spygliuočius į šiaurę ir Lietuvoje neliks nei eglių, nei pušų.

Galvojau apie vandens stebuklą ir gaivą. Kaip dabar būtų nuostabu pasigaminti lietaus!

Kitą dieną, vos tik tėvai išėjo į darbus, nebegulinėjau. Pirmą kartą gyvenime panaudojau *playstation'q* ne pagal paskirtį. Vietoj žaidimų susiradau interneto naršykłę ir vargais negalais virtualia klaviatūra suvedžiau: „gaminame lietų“.

Paieškos variklis netrukus išspjovė atsakymą. Pats pirmas rezultatas. Jėjau į svetainę, perskaičiau kelias antraštes ir vyptelėjau.

Sédėjau ir šypsojausi. Jeigu tik būčiau galėjės paskambinti Jonukui arba Močiutei! Vis dar turėjau jų numerius kažkur užrašų knygelėje.

„Gaminame lietų“ – skelbė padrikai išmėtytas tekstas. – „Sprendimai jūsų vejos laistymui“.

Mano akys irgi ėmė gaminti lietų. Didžioji vaikystės paslaptis buvo įminta, bet tai ničnieko nepakeitė ir nieko nesugrąžino. Kerai išsisklaidė.

Sukaupiau visą drąsą ir paskambinau Amelijai.

Gytis Pranskūnas

* * *

padaryta poema yra
padaryta

aš grafomanas
tai blogai
juk ne?
rašyti ir rašyti
rašyti griaudžiant
rašyti lyjant
DP 60 rašyti moteriai prašant
sekso
rašyti motinai pamažu
mirštant
paskutiniai aistros
likučiais
siekiant išsaugoti
kas jau pasmerkta

juk tai
visai
mistiška
ar ne?

Maironis

mes turim kūnų
vyrų ir moterų

yra ekstremalesnių kategorijų
bet mes ir tu turim

galėtume tai įgyvendinti
pakelti pornografijos akcijas
Lietuvoje
bet aš prie to neprisidėsiu
ir tikriausiai daug kas norėtų to
būtų kuo didžiuotis be krepšinio
tačiau tikriausia ir jie neprisidėtų
todėl nieko nebus

galvojant masturbujantis ir žiūrint
visa manija ir geismas prapuolė
maniškis nusileido
kaip katino letena nuo stalo

nesu didis patriotas
ir daugiau puodelių kavos
išgeriu per dieną nei per metus
pagalvoju apie savo gimtinę

tačiau niekaip negaliu
išmesti iš galvos Jo

gerbtinas lietuvis
šiltas patriotas bet
kietas kaip ledas

man rodos
jo kanelis visada tekėjo
ir ten niekada nebолово
varveklis.

* * *

kai pagalvoju
apie poeziją
matau moterį
be kojų akių
alkūnių ar kvapo.

tą poetai
bando įskieptyti

ir tai veikia.

djeta

jos mašina
grakštesnė už
seserinės spalvos
varną

ji nori būti
graksti

užpakaliui riestis
kaip kruasanui
pilvui lenktis
kaip pensininkui
bet ji nesuvokia
kad dieta
slypi stygijų

jai reiktų
konsultacijos pas
Sruogą
Bukowski
Dostojevski

bet vėlu

kvailas savačiulpys

verčiau eičiau miegoti
nei spausčiau susitraukusią
kaip pakaruoklis
poemą

daug klaidų padariau
visas ištryniau
išskyrus porą

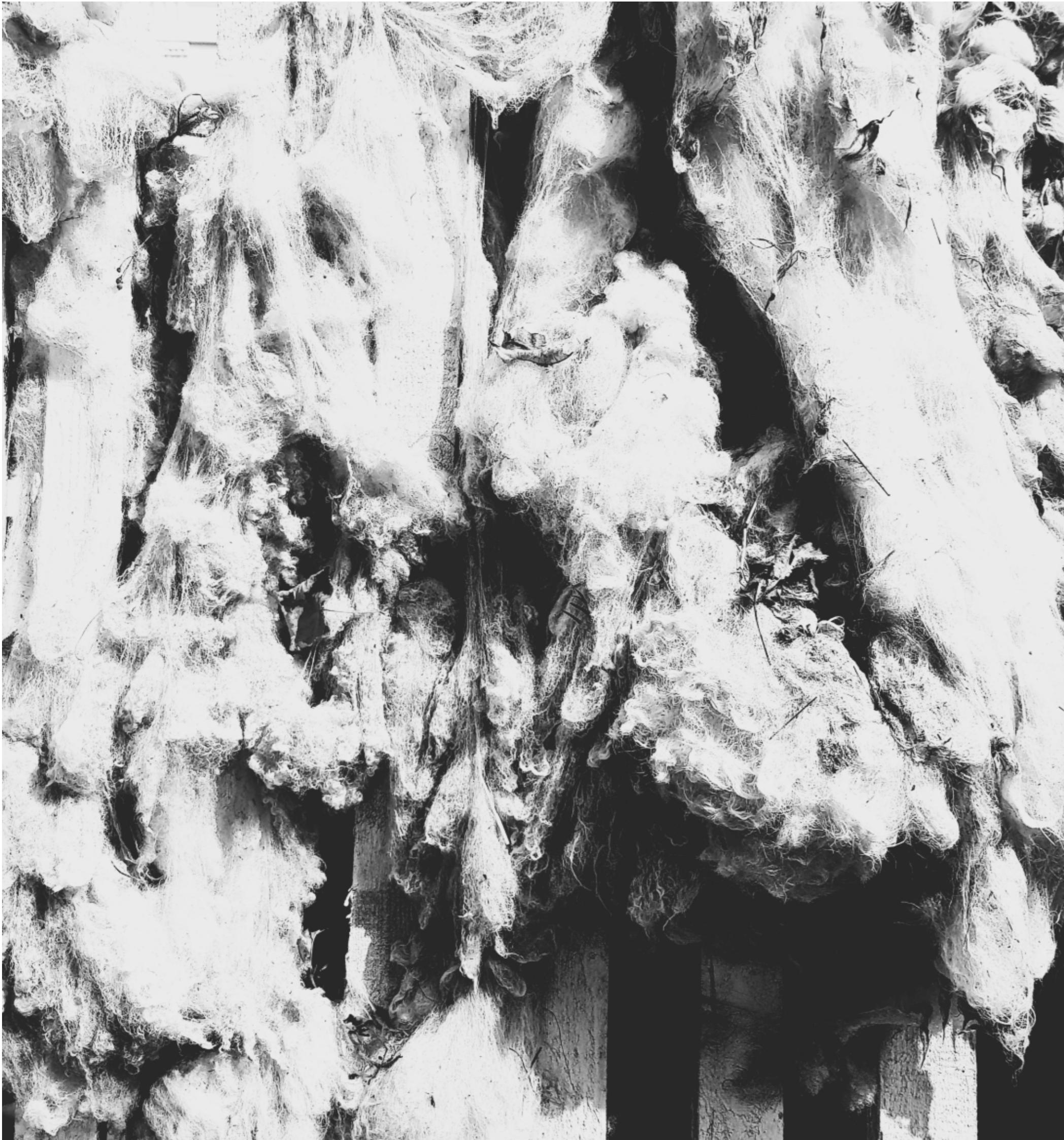
poeto darbas
turėtų būti sunkus
bet ne man

man patinka juoktis
su kroksais
šaldytuvu
tuščia alaus skardine
ir savimi iš saveš

gal tai netiks kai kuriems
bet tinka man

gi sklinda gandas
kad poetai
turi grobu mažiau
Dievo valia

galiu tai patvirtinti

amžinybė

mano prosenelė
mirė ant lovos
anapus
tapetų nusėtų
rožėmis

močiutės brolis
mirė kitame namo
gale
apgirtės su cigarete
užmigo

abiejų amžius
sudėjus
gautum paaugli
betoveną

juos atsimenu
nuotrupomis
niekada negirdžiu
jų žodžių

betovenas ten pat

jis man niekas
tačiau
jį girdžiu
ar bent įsivaizduoju
girdžs

rašymas išgėrus

jaučiu kad alus
mane apgaudinėja
skardinė neaprašyta
tik sudėtis
laipsniai
ir užrašas
DISEL
turėtų būti
DIESEL
kaip laikrodis
kaip kuras
bet šitas greit
dega
o gal
degu aš
ir leidžiuosi
mulkinamas?

tegul

Daniilas Charmsas

(vertė *Damn Pirate*)

Daiktas

Mama, tėtis ir tarnaitė *pavadinimu* Nataša sėdėjo prie stalo ir gérė.

Tėtis, be abejonės, buvo užkietėjės mėlynanosis. Net mama žvelgė į jį iš aukšto. Tačiau tai netrukdė tėciui būti geru žmogumi. Jis itin nuoširdžiai juokėsi ir suposi ant kédės. Tarnaitė Nataša, dėvinti kepuraitę ir prijuostę, visą laiką buvo nepaprastai susigėdusi. Tėtis visus linksmino savo barzda, tačiau tarnaitė Nataša sumišusi nuleisdavo akis, vaizduodama esanti labai kukli.

Mama, aukšta moteris didžiule šukuosena, kalbėjo arklio balsu. Mamos balsas gaudė valgomajame, aidu sklisdamas kieme bei kituose kambariuose.

Išlenkę po pirmą taurelę, visi akimirkai nutilo ir pavalgė dešros. Kiek uždelsę visi vėl prašneko.

Ir tada, na jau visai netikėtai, į duris kažkas pabeldė. Nei tėtis, nei mama, nei tarnaitė Nataša negalėjo pasakyti, kas beldësi į duris.

– Kaip keista, – tarė tėtis. – Kas gi čia galėtų belsti į duris?

Mama užjaučiamai pažvelgė į tėtį, be eilės įsipylyė antrą taurelę, išgérė ir pratarė:

– Keista.

Tėtis nepasakė nieko blogo, bet irgi įsipylyė taurelę, išgérė ir pakilo nuo stalo.

Ūgiu tėtis negalėjo pasigirti. Ne taip, kaip mama. Mama buvo aukšta, stambi moteris arklio balsu, o tėtis buvo tiesiog jos vyras.

Lyg to būtų maža, tėtis turėjo dar ir strazdanų.

Jis vienu žingsniu priartėjo prie durų ir paklausė:

– Kas ten?

– Aš, – atsakė balsas už durų.

Čia pat durys atsidarė, ir į vidų įėjo tarnaitė Nataša, visa sumišusi ir rožinė. Kaip gėlytė.

Kaip gėlytė.

Tėtis atsisėdo.

Mama dar išgérė.

Tarnaitė Nataša, ir kita, kaip gėlytė, nuraudo iš gėdos. Tėtis į jas pažvelgė ir nieko nepasakė, tik išgérė kaip ir mama.

Kad numuštų nemalonų deginimą burnoje, tėtis atidarė vėžių pašteto skardinę. Visi labai džiaugėsi, valgė iki ryto.

Bet mama tylėjo, vis sėdėdama savo vietoje. Tai buvo labai nemalonu.

Kai tėtis ruošėsi kažką dainuoti, barkštelėjo langas. Mama iš siaubo pašoko ir suriko, kad ji puikiausiai matė, jog kažkas iš lauko žvilgtelėjo į langą. Visi įtikinėjo mamą, kad tai neįmanoma, nes jų butas yra trečiame aukšte, ir niekas iš lauko pro langą pažiūrėti negalėjo – tam reikėtų būti milžinu arba Galijotu.

Bet mamai į galvą šovė įkyri mintis.

Niekas pasaulyje jos neįtikintų, jog pro langą niekas nežiūrėjo.

Kad mama nusiramintų, jai įpylė dar vieną taurelę. Mama išgérė taurelę. Tėtis irgi įsipylė ir išgérė.

Nataša ir tarnaitė kaip gėlytė sėdėjo iš sumišimo nieko nematančiomis akimis.

– Negaliu būti geros nuotaikos, kai iš lauko į mus žiūri pro

langą, – šaukė mama.

Tėtis buvo neviltys, bandydamas nuraminti mamą. Jis net išbėgo į lauką, stengdamasis pažiūrėti bent jau į antro aukšto langą. Suprantama, jis negalėjo tiek pasistiebtis. Bet mamos įtikinti tai nepadėjo. Mama net nematė, kaip tėtis negalėjo pasistiebtis iki vos antro aukšto lango.

Šiuo visiškai prislėgtas tėtis, viesulu įlėkė į valgomajį ir vienu mauku išlenkė dvi taureles, įpylēs vieną ir mamai. Mama išgérė taurelę, tačiau pasakė, jog geria tik užtvirtinimui, kad pro langą kažkas žiūrėjo.

Tėtis net skėstelėjo rankomis.

– Štai, – tarė jis mamai, ir, priėjės prie lango, atidarė ji kiek įmanoma plačiau.

Pro langą bandė įlipti kažkoks žmogus murzina apykakle ir rankoje laikydamas peilį. Jis išvydės tėtis užtrenkė langą ir tarė:

– Ten nieko nėra.

Vis tik žmogus murzina apykakle stovėjo už lango ir žiūrėjo į kambarį, netgi pravėrė langą ir įėjo vidun.

Mama baisiausiai susijaudino. Ji puolė į isteriją, bet, siek tiek

išgėrusi, ką pasiūlė tėtis, ir užkandusi grybų, nusiramino.

Netrukus ir tėtis atsigavo. Visi vėl sėdo prie stalo ir toliau gérė.

Tėtis išsitraukė laikraštį ir ilgai vartė jį rankose, bandydamas išsiaiškinti, kur viršus, o kur apačia. Bet kiek jis besistengė, taip ir neišsiaiškino, tuomet padėjo laikraštį į šoną ir išgérė taurelę.

– Gerai, – tarė tėtis, – bet trūksta agurkų.

Mama nepadoriai nusižvengė, dėl ko tarnaitės labai sumišo ir puolė įdėmiai apžiūrinėti staltiesės raštą.

Tėtis dar išgérė ir netikėtai sugriebės mamą pasodino ją ant indaujos.

Mamos pasipūtusi žila škuosena susivėlė, veidą išbėrė raudonos dėmės, ir šiaip, snukis atrodė susijaudinęs.

Tėtis pasitaisė kelnes ir pradėjo sakyti tostą.

Bet čia atsidarė grindyse esantis dangtis, ir iš grindų išlindo vienuolis.

Tarnaitės jau tiek sumišo, kad vieną supykino. Nataša prilaikė draugę suėmusi už kaktos, stengdamasi pridengti baisų vaizdą.

Vienuolis, kuris išlindo iš grindų, kumščiu įsikibo į tėcio ausj, ir kad žiebs!

Tėtis taip ir išsidrėbė ant kėdės, nebaigės sakyti tosto.

Tuomet vienuolis priėjo prie mamos ir trenkė jai kažkaip tai iš apačios, – tarsi ranka, tarsi koja.

Mama puolė rékti ir šauktis pagalbos.

O vienuolis sugriebė abi tarnaites už pakarpos, išsuko ore ir paleido.

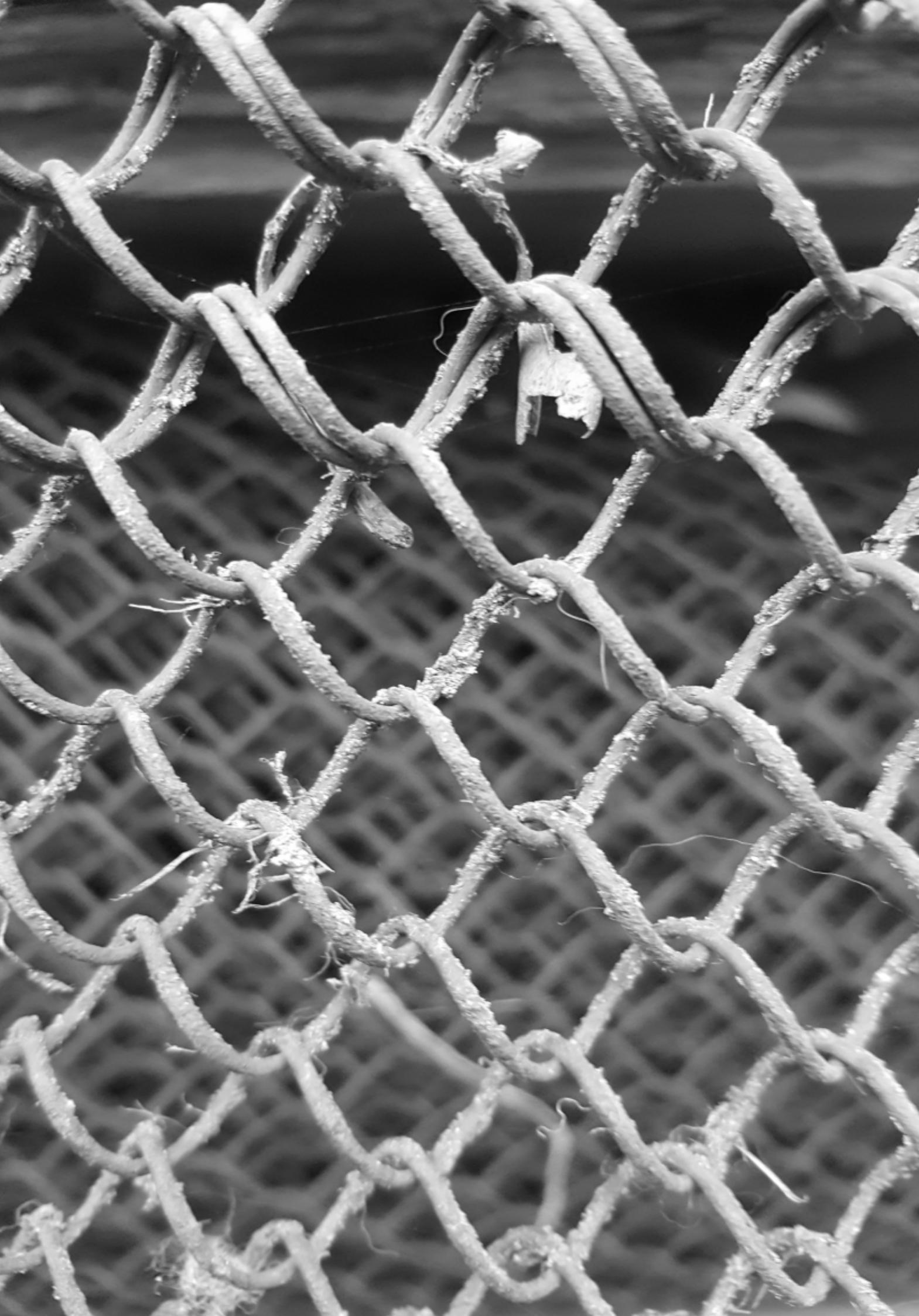
Tuomet niekieno nepastebėtas vienuolis vėl dingo po grindimis ir uždarė dangtį.

Labai ilgai nei mama, nei tėtis, nei tarnaitė Nataša negalėjo atsipeikėti. Bet vėliau, atsikvėpę ir susitvarkę, visi išgérė po taurelę ir susėdė prie stalo užkando pjaustytais kopūstais.

Išgérę dar po vieną taurelę visi sėdėjo ramiai šnekučiuodamiesi.

Netikėtai tėtis visas išraudės pradėjo rékti.

– Ką! Ką! – rėkė tėtis. – Jūs mane laikote smulkmenišku! Jūs žiūrite į mane kaip į nevykėli! Aš jums ne koks išlaikytinis! Pačios

jūs netikšos!

Mama ir tarnaitė Nataša išbėgo iš valgomoho ir užsirakino virtuvėje.

– Nešdinkis, girtuokli! Nešdinkis, velnio kanopa! – šnabždėjo mama nuo siaubo visiškai sumišusiai Natašai.

O tėtis sėdėjo valgomajame iki ryto ir rėkė, kol nepasiėmė aplanko su bylomis, ir, užsidėjės kepurę, kukliai patraukė tarnybon.

1929 m. gegužės 31

Važiuoja tramvajus. Tramvajuje važiuoja 8 keleiviai...

Važiuoja tramvajus. Tramvajuje važiuoja 8 keleiviai. Trys sėdi: du iš dešinės, vienas iš kairės. O penki stovi ir laikosi už odinių rankenų: du stovi iš dešinės, o trys iš kairės. Sėdinčios grupės žiūri vienos į kitas, o stovinčios stovi vienos į kitas nugaromis. Šone, ant suoliuko, sėdi konduktorė. Ji žemo ūgio, ir jei stovėtų ant grindų, signalinės virvės nepasiektų. Tramvajus važiuoja, ir visi siūbuoja.

Lange praplaukia Biržos tiltas, Neva ir skrynia. Tramvajus sustoja, visi krenta priekin ir chorū taria: „Kalės vaikas!“

Konduktore rėkia: „Marso laukas!“

Į tramvajų įžengia naujas keleivis ir garsiai taria: „Prašau, pasitraukite!“ Visi stovi tylėdami ir nejudėdami. „Prašau, pasitraukite!“ – šaukia naujas keleivis. „Praekite į priekį, priekyje – laisva!“ – šaukia konduktore. Prieky stovintis keleivis bosu prataria, nepasukdamas galvos ir toliau žvelgdamas pro langą: „O kur jau čia pasitrauki, nebent į aną pasaulį.“ Naujas keleivis: „Leiskite praeiti.“ Stovintys keleiviai lipa sėdintiems ant kelių, ir naujas keleivis praeina pro atlaisvėjusį tramvajų iki vidurio, kur ir sustoja. Visi kiti keleiviai sugržta į pradinę padėtį. Naujas keleivis *lenda* į kišenę, suranda piniginę, ištraukia pinigus ir prašo keleivių perduoti pinigus konduktorei. Konduktore paima pinigus ir perduoda bilietą atgal.

1930 m. gruodis

Štai aš sėdžiu ant kėdės. O kėdė stovi ant grindų...

Štai aš sėdžiu ant kėdės. O kėdė stovi ant grindų. O grindys pritvirtintos prie namo. O namas stovi ant žemės. O žemė tėsiasi į visas puses, ir į kairę, ir į dešinę, ir pirmyn, ir atgal. O ar baigiasi kur nors?

Juk negali būti taip, kad niekur nesibaigia! Būtinai kažkur turi pasibaigt! O kas toliau? Vanduo? O žemė plaukioja vandenį? Taip seniau žmonės mąstė. Ir mąstė, kad ten, kur baigiasi vanduo, ten jis su dangum susilieja.

Ir iš tikrujų, jeigu atsistosi laive atviroje jūroje, kai niekas netrukdo dairytis aplinkui, tai taip ir atrodo, kad kažkur labai toli dangus nusileidžia žemyn ir susilieja su vandeniu.

O dangus žmonėms priminė didelį tvirtą kupolą, padarytą iš ko nors skaidraus, kažką panašaus į stiklą. Bet tada dar niekas nežinojo stiklo, ir sakydavo, kad dangus padarytas iš krištolo. Ir vadino dangų tvirtuma. Ir manė žmonės, kad dangus ir tvirtuma yra patys tvirčiausi, labiausiai nekintami. Viskas gali pasikeisti, o tvirtuma – niekada. Ir iki šių dienų, kai norime apie ką nors pasakyti, kas neturėtų kisti, sakome: štai reikia užtvirtinti.

Ir matė žmonės, kaip dangumi juda saulė ir mėnulis, o žvaigždės lieka nepajudinamos. Žmonės pradėjo atidžiau jas stebėti ir pastebėjo, kad žvaigždės danguje išdėliotos figūromis. Štai septynios žvaigždės, išdėliotos puodo su rankena forma, štai trys žvaigždės viena po kitos stovi lyg per *liniuotę*. Išmoko žmonės vieną žvaigždę nuo kitos skirti, ir pastebėjo, kad žvaigždės irgi juda, tačiau visos vienu metu, tarsi būtų pritvirtintos prie dangaus ir kartu su juo judėtų. Ir nusprendė žmonės, kad dangus sukasi aplink žemę.

Padalino tada žmonės visą dangų atskiromis žvaigždžių figūromis, ir kiekvieną figūrą pavadino žvaigždynu, o kiekvienam žvaigždynui suteikė atskirą vardą.

Bet štai mato žmonės, jog ne visos žvaigždės kartu su dangumi juda, bet yra ir tokiai, kurios tarp kitų žvaigždžių klaidžioja. Ir pavadino žmonės tokias žvaigždes planetomis.

1931

rašyk.lt klasika

wride

ateis tas nuo palermo

iš kur čiuptuvai apsiviję kojas?
iš kur šios kojos?.. kam aš klausiu, tu vis
tyli ir nieko nesakai. lauktuvės
nelaukia, nebesitiki. tik kuo jas

paguosti? regis niekas jau nebepaguos
išnirs iš po nagų, kaip miręs išneria
iš žemės horizontu. bet palieka išnara
ir karšto kraujo prieskonį tavuos naguos.

tačiau dabar penktadienis. radai ką
pradėt. atrask karus, pamirški taiką,
pamiršk ramybę kapitono rankų. šie jo

randai delnuos, nežinomybės poltergeistas
paliks jums praviras duris, ir vėl ateis tas
kuris (dabar atrodo) taip ir neišėjo

george or well

tarpupirščiais
teka kadaise sugniaužtas sniegas

kai pabudės
abiem rankom čiupai mano pirštą
akys buvo pamėlusios
kaip dabar

antai
iš debesies nukaręs kūdikis
ant bambagylės pasikorė

tačiau
nuo mano pelkių
į tavas akis kyla migla
ir gelbėja
ir saugo

žodispirmas

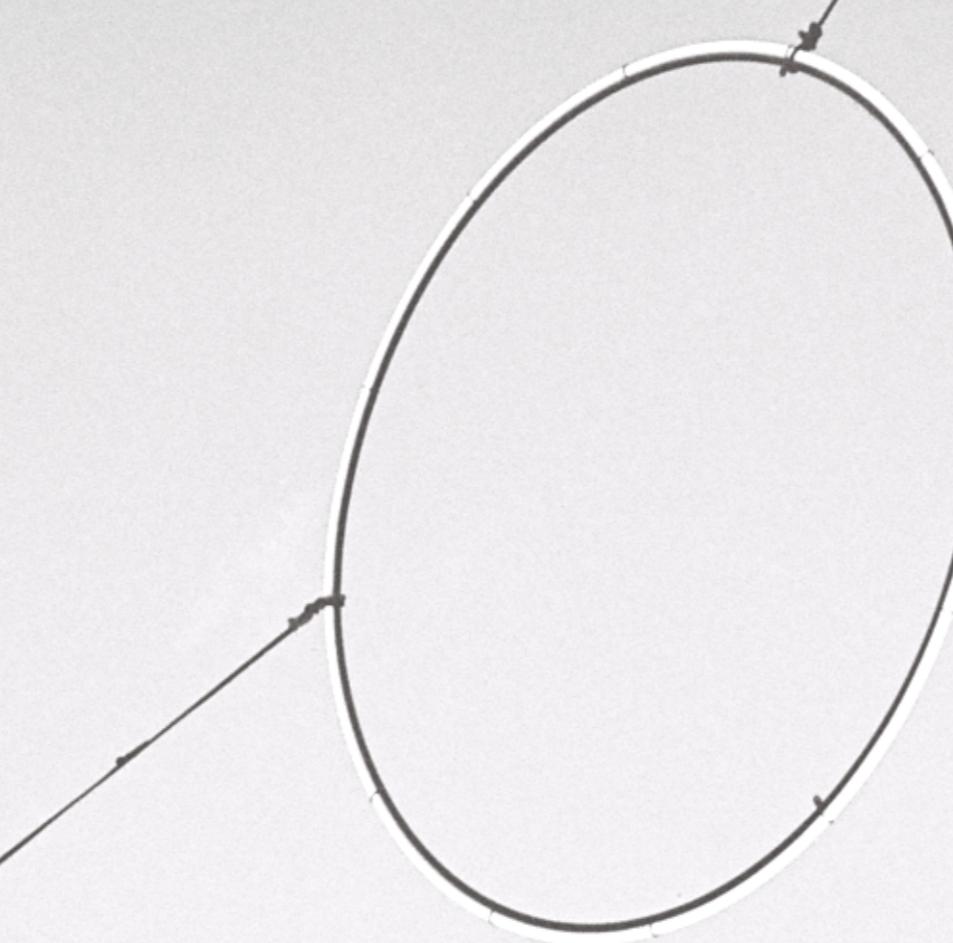
seserie seserie būk mano liudininke
būk mano nušvitimo *pribūvėja* kardaDante būk
skaičiuok vagonus aš skaičiuosiu tavo laiką
pro tavo bUrną tekės seilės iš kart po
branduolinės žiemos sesut klausyk apklos
mūsų žemelę tavo pelenai ir pamatysi
kaip pakeičiu spalvas kiekvieno šviesofOro
kurio kvape nelieka nieko doro seserie
na išmirkséki man ant skruosto arleKiną
ryžių laukuos klajojantį bedievį išmirkSék
ant bēgių pririštą tave aš išlaižysiu
ir duosiu visą parą kad paspruktum seserie
jūs visad moterys vėluojat ar ne taip
sakyk išduok sugrok man habanErą
užbaigsim šokį pasninku mieloji seserie
užuosk – kvapu manuoju kužda vienuolynas
ir bundant garvežiui joms darosi baiSu
kryžiuočių ordinu pradësim naują rytą
ir pat nubudės meiliai liepsiu nepasvEik
o seserie užtruki dar minutę
ir dar padidink dozę man, sesut.

undinė

mano undine
 undine manoji
 skandinamas tévo surik
 tavo lenktos blakstienos
 undine manoji
 į jas įsikabinęs nersiu į tavas akis
 apsikabinti savo atspindį jose

neskėsk kankinamas neskėsk
 juk tai tavo labui
 undine manoji
 medinio kibiro skonis
 undine manoji
 kiek per ryškus mentikauliai
 kiek per jaunas ruduo

raudonos lūpos nuo saldainių
 undine manoji pasakyk man
 kas atkimš kamščius miesto gatvėse
 kas palaimins skanius
 provincijos šunis

plauk undine manoji plauk
 tavo sielos lieknumą atspindi tavo žvilgsnis
 mano alkį atspindi saulę
 tave
 mano tuštut tuštutėlis kūnas įbestas
 smėlin priimantis bangas
 tavo apgamas dešiniam pety
 ji dviem rankom praplėščiau
 kad sutilpčiau tavin
 pasivaikščiot po oda
 létai

mano undine
 žinai
 jie vis dar manęs klausinėja

naxuj aš tave myliu

tranzitas į aragoną

suvynioti marškiniai
apmauti prezervatyvu kokią
istoriją nupasakoja

katerina ištraukia
dėlė iš riešo
lašelinę iš dėlės

tokie jau tie mūsų
donorai

o mano mieste šiandieną
liūtys
nustėrės vaikišias skėsčioja
patvoriais
kiekvieną puodynę kiek įdauždamas

žiūriu atgalios ir priekin
matau humanizmą
matau daug raibų žmonių
ir pilkų kiek

tuomet

mėnulis virto čiuožykla
o debesys tokie
kaip tavo pagalvė
šlapiai

aš juos uostau

ir tu uostai

aš visada kvepiu kaip aš
tik kartais
kaip bakterijos

katedrai uždarius langines
šešioliktas nusirito
į stotį

ritualas

džinas iš butelio iš butelio džinas
 į pilvą nėščiosios į pilvą
 žudikai jūs žudikai o smagu
 kai nuo kvepalų virpa sienos virpa
 mūsų kelai virpa mūsų klystkeliai
 šešeliai šoka šešeliai raivos
 gimę šliaužiot fundamentalistai džiunglių
 šis reivas džiunglių čia šamanai
 ant baslio kabins šamanai užmaus
 kūdikėli

čia grifų puota grafų žaidynės džinas
 liejas iš grafino džinas maniakai
 jūs maniakai klaupkis oj klaupkis
 motinėle klaupkis stebék grindys
 gūžiasi įdumba nuo juoko įdumba
 skėsta motinėlė skėsta šamanai
 virpa akys ašarėlės virpa krenta
 ašarėles paliečia žemelę paliečia
 išauga ažuolai pamisę paklaikę ažuolai
 jiems šokant iš drevių šmėscioja vai
 šmėscioja voverės mažytės voverytės
 dantimis į gilę į kūdikėlio kaukolę dantimis
 o dabar motinėle išverk
 išverk mums tris norus

*pokalbei***matuokimės**

dieną
 nugrimzta laivas popierinis
 balon auksinės viltys teka
 ir ištaka už ezero juk tai
 apmirę pastatai
 ir žmonės
 kai nusiris bažnyčia nuo širdies
 iš ties per lengva taip
 iki sprogimo
 vanduo su citrina
 ir rytas regis kils nuo stogo
 ir išdžiovins rankoves
 o tada

gražus filmas

rūsy manajam uždaryta
 alisa
 medikamentų šičia prigrūsta
 medikaareštinė
 ištinę skruostai ima
 nuo žemės kilti palengva
 tik stabteliu ant tilto
 palaukti kolei laivas šis
 praplauks

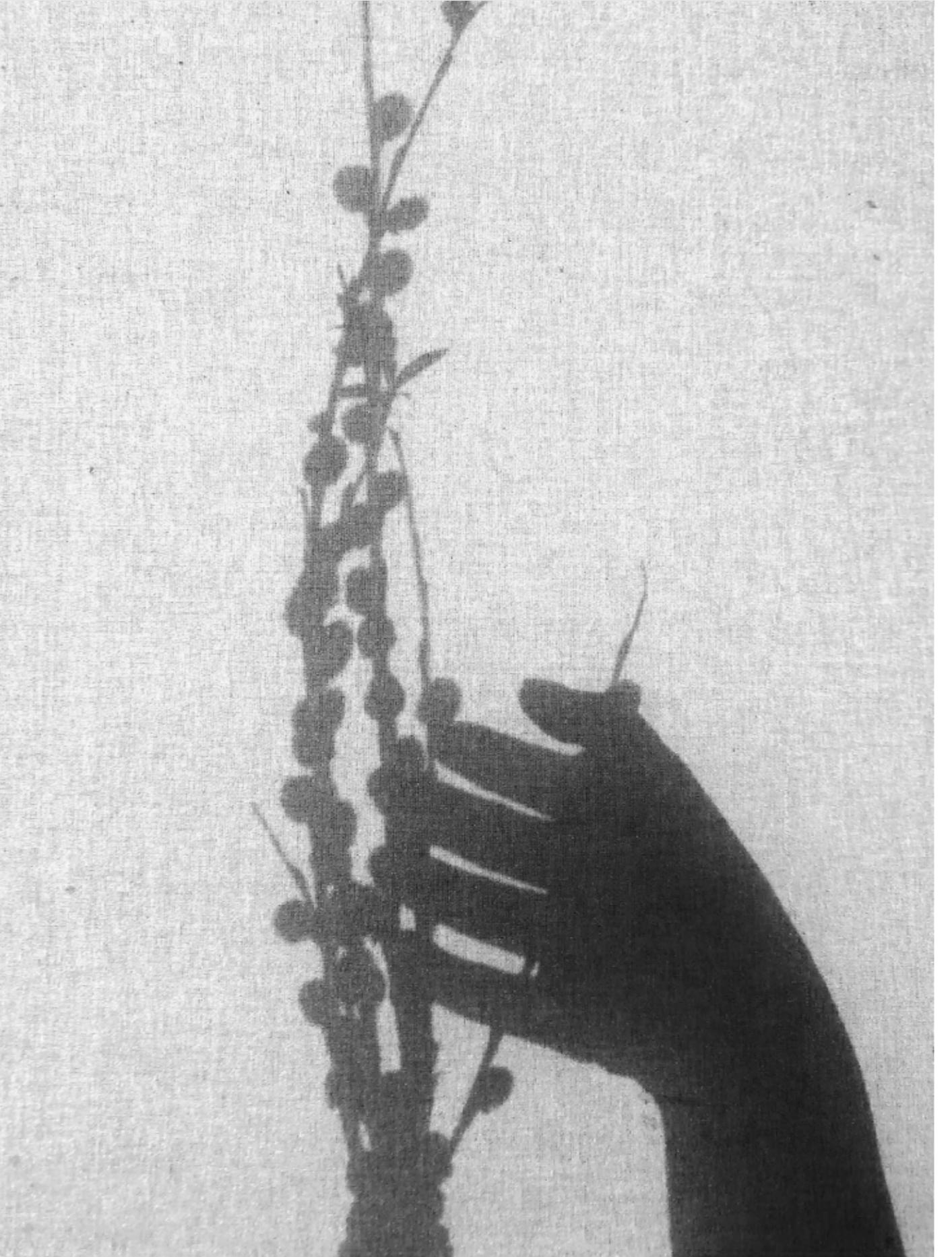
savaitės geriausias

nuo pjautuvo ménulio lašą
 kartu taip ryjant
 o gal ir atskirai
 nėra gerai pamiršt kas buvo
 šitas kūnas
 manęs nebeįkalins vai
 nebe

Recenzijos

Kamile Laučytė

Šviesiau apie nerimą pietaujant – S. Vasiliausko knyga „Dabar aš ramiai papietausiu“

Netikėtas posūkis – paskelbtai nugalėtojai atsisakius publikuotis, 2020-ųjų metų Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos rengiamą pirmosios prozos knygos konkursą laimėjo Saulius Vasiliauskas (g. 1989) su trumpą pasakojimų knyga „Dabar aš ramiai papietausiu“. Autorius – Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Šiuolaikinės literatūros skyriaus doktorantas, labiausiai besidomintis sovietmečio palikimu. Knygoje publikuoti trumpučiai kūriniai – įvairios stilistikos: nuo novelės, miniatiūros iki kelionių esė (kai kurias iš jų skaitytojai gali atpažinti iš ankstesnių publikacijų kultūrinėje spaudoje). Lietuvių literatūroje, kaip pats autorius teigia, trūksta minimalizmo, todėl panašu, kad neatsitiktinai knygos redaktoriumi tapo rašytojas Vidas Morkūnas, kurio trumpų novelių knygą „Pakeleivingų stotys“ Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas paskelbė 2019-ųjų metų kūrybiškiausia knyga.

Nors kalbinamas Saulius Vasiliauskas dažnai vartoja postmodernizmo savoką, knygos „Dabar aš ramiai papietausiu“ stilius liudija apie kai kurių tyrinėtojų skelbiamą ateinančią autentiškumo epochą. Pasakojimų kalba – paprasta bei nuoširdi, tarsi tai būtų gyvenimo nuotrupų atpasakojimas draugams socialiniuose tinkluose. Ir vis dėlto ji nėra išpažintinė, perdėm jausminga ar rėksminga. Knygą jungianti mintis – kasdienybę lydinti įtampa ir bandymas iš jos išsivaduoti, realizuota tiek knygos struktūra, tiek turiniu. Pradedant knygos pavadinimu ir baigiant paskutiniaisiais žodžiais, žvelgiant į atskirų pasakojimų pradžias bei pabaigas, kartojasi žiedinė struktūra – nerimas įtraukia į begalinį ratą, iš kurio sunku išsivaduoti. Per pasakojimus dažniausiai keliauja tas pats pasakotojas, kalbantis pirmuoju asmeniu. Dėl šios priežasties tekstai tarpusavyje jungiasi ir kuria subtilią siužetinę liniją su kulminacija knygos pabaigoje, atskleidžiančia, kad pasakotojas taip ir nerado būdo sustoti dabartyje – jam yra diagnozuojamas nerimo sutrikimas. Tekstuose yra detalių aprašymų, kyylančių iš pasaulio stebėjimo,

vidinių minčių, ateinančių į galvą dėl kasdienių rūpesčių, asmeninių nejaukių situacijų – su visu tuo skaitytojai empatiškai susitapatina. Panašu, kad pasakotojas, literatūros studentas, dažniausiai stengiasi išsivaduoti iš įtampos būtent literatūra: „Praradės viltį turiu įproti griebtis knygų“ („Raktai“). Skaitymo patirtimi jis vertina žmones: „Kertu lažybų, knygų skaitymu nepiktnaudžiauja“ („Prašyčiau bulvyčių“) ir kasdienybėje vis ieško intelektualių pokalbių, literatūrinių sąsajų. Per literatūros prizmę jis mato pasauly: „Pagaliau supratau: Pranas yra Milano Kunderos aprašyto létumo ir atminties sergëtojas“ („Bibliotekininkas Pranas“), kartais tas žvilgsnis – kupinas ironijos. Vasiliausko knyga, nors ir susijusi su įtampa tarp laisvės ir perdegimo, nėra negatyvi. Pasakotojas dažnai šmaikščiai žvelgia į kasdienybės fragmentus, atsiranda žavus filologinis žaismas žodžių reikšmėmis ar sąskambių panašumais: kyla mažas nesusipratimas dėl to, kaip interpretuotas žodis „romanas“ – kaip literatūros ar santykų forma („Tomo sindromas“); kalbėdami apie vyro ir moters santykius picerijoje, „vyrai puolė doroti šeimyninę“ („Metodas“). Sakinio „Ech, visada yra problemų su ta Europa“ dviprasmybė kelia šypsni, kuomet sužinoma, kad „Europa“ – degtukų kompanijos pavadinimas („Iš Drezdeno užrašų“). Panašu netikėtumo įspūdį palieka ir kai kurių kūrinių pabaigos: po tikriausiai pamestų raktų ilgo ieškojimo staiga kažkas atrakina duris

(„Raktai“); šuns šeimininkui iškyla retorinis klausimas „O gal jis veda mane?“ („Šiaip aš niekada nenorėjau šuns“). Vis dėlto nepanašu, kad visa tai padėtų nusiraminti dėl nuolatinio skubėjimo. Pasakojimas dažnai vyksta užsienyje ar apskritai kelyje, be to, pasakotojas lygina save su kitais, bet bijo susidurti su pažystamais, kur nors pavėluoti, tinkamai nesimēgauti akimirka. Jis gyvena tuščiais lūkesčiais, kai toks mažas dalykas kaip glaudžiu nusipirkimas gali ką nors gyvenime pakeisti („Trumpikės“). Menkas sprendimas randamas močiutės figūroje, kuri gana retai aptinkama knygoje. Iš jos citatos epigrafe, vėliau pasikartojančios pasakojime „Močiutė“, ryškėja kitoks žvilgsnis į pasauly – ji vertina dabartį, nesiskundžia esamomis sąlygomis. Be močiutės sustoti laike geba ir romusis bibliotekininkas Pranas („Bibliotekininkas Pranas“), ir

moteris lėktuve, besimėgaujanti kava bei spurga („Patirti dabartį“). Stabtelėti dabartyje, leisti sau ramiai papietauti ar pamiegoti, pasimėgauti akimirka yra didžiausias pasakotojo noras. O bégant nuo dabarties arba grįztama mintimis atgal į praeitį, arba skubama ateitin.

„Dabar aš ramiai papietausiu“ stiprioji pusė – stilius. Įdomi pasakojimų įvairovė ir teksto šviesumas, lengvumas, nors norėtusi daugiau gylio, kad įspūdis įsirėžtų ilgiau nei perskaičius mažiau reikšmingą įrašą socialinėse medijose. Tarp pasakojimų kartais trūksta vientisumo. Knigos tekstus, kurių dalis jau anksčiau buvo publikuoti spaudoje, įmanoma skaityti atskirai, tačiau tik jų visuma atskleidžia nerimo idėją, kurią norima perteikti, – ne visi pasakojimai turi šį dėmenį. Be to, nors dažniausiai per knygą keliauja tas pats pasakotojas pirmuoju asmeniu, kai kurios detalės ardo vienovę – iš pasakojimų „Iš Drezdeno užrašų“ bei „Močiutė“ žinoma, kad pasakotojo vardas – Saulius, tačiau „Dabar aš ramiai papietausiu“ randamas kitas vardas – Linas Valka. O „Tomo sindromas“, „Metodas“ bei „Klasika“ apskritai parašyti trečiuoju asmeniu. Nepaisant viso to, smalsu, ką Saulius Vasiliauskas pristatys ateityje, galbūt toliau šviesiai kalbėdamas apie dabartines visuomenės problemas ir plėsdamas lietuvių literatūros stilistikos lauką minimalistiniais žanrais.

Numerus stultorum

Parodia Mutabilis

Magas išvaduotojas arba Šredingerio lygtys

Magas susimastęs šliūravo dulkėtu Radviliškio šaligatviu. Tiesą sakant, net nesuvokė, kad atsidūrės kažkokiamė Radviliškyje, ir apskritai, tokio pavadinimo net nebuvo girdėjęs. Saulė negailestingai kepino, liežuvis klijavosi prie gomurio, gertų netgi iš balos, jei tokia pasitaikytų akiratyje. Deja. Šaligatvis nepastebimai persimainė į dar dulkėtesnį žvyro keliuką, ir ant sandalų vis storesniu sluoksniu gulė dulkės.

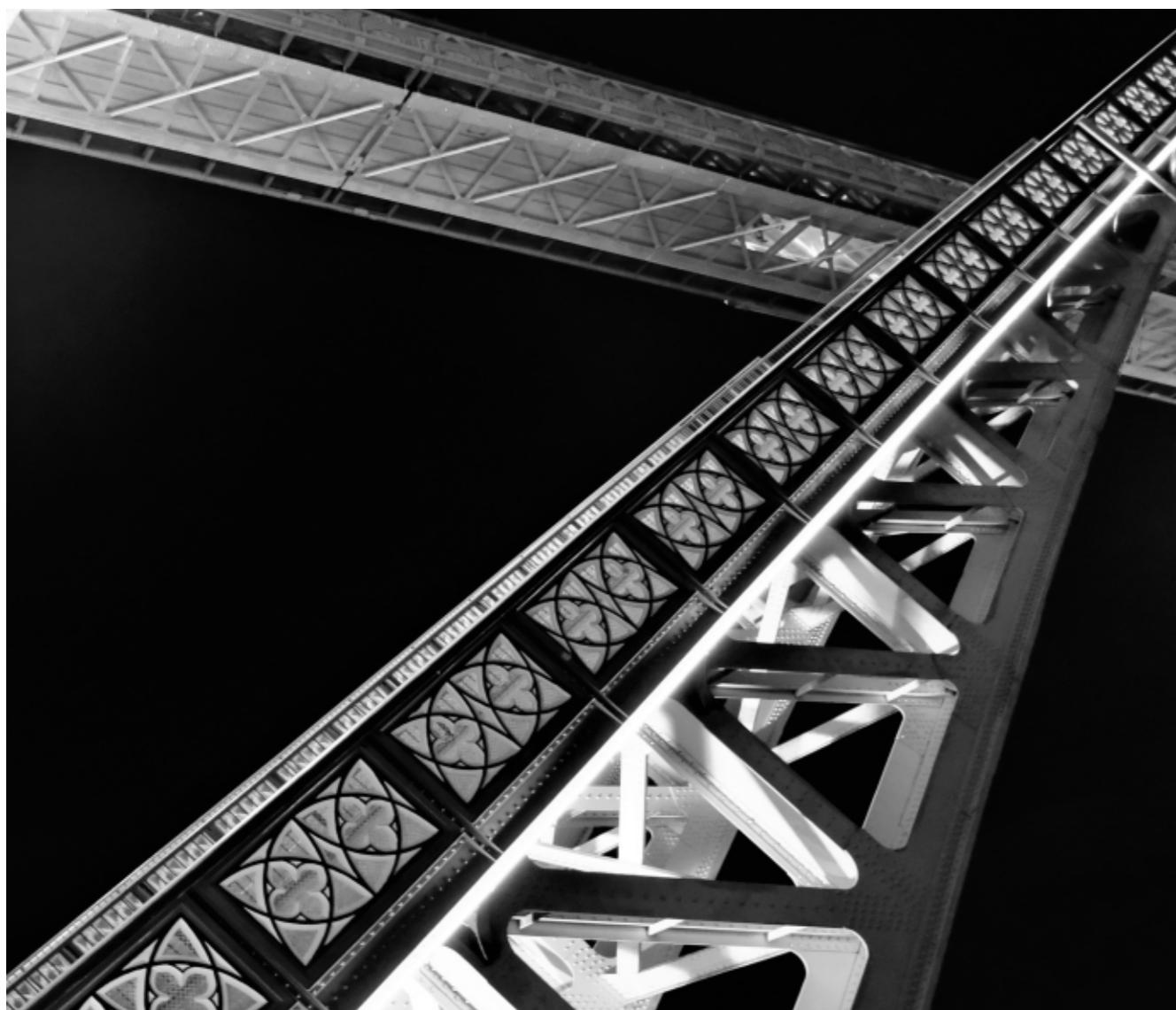
Ūmai nugaros smegenimis Magas pajuto vos apčiuopiamą neaiškios energijos srautą. Suklusės stabtelėjo, apsidairė – tyku aplinkui, nė jokio gyvo padaro, iš abiejų pusų vien ilgi vienaukščiai be langų ir su daugybe durų: metalinių, įvairių atspalvių ir vienodo dydžio. Pastypsojo minutėlę ir vėl žengė pirmyn. Įtempės visus pajautos instrumentus, pamažu slinko žvyrkelio viduriu. Energijos šuorai buvo netolygūs ir palaipsniui stiprėjo – Magas iškart suprato, kad juda teisinga kryptimi, it magnetas traukė į tą pusę. Ties vienomis, parūdijusiomis, durimis energija pulsavo stipriausiai, – užpenčiais pagaugai nuėjo, – su aiškiai jaučiamais pertrūkiais. Čia jis ir sustojo.

Vidinis balsas ēmė kuždėti *Šredingerio jadvyga*, *Šredingerio jadvyga*. *Šredingerio jadvyga...* Tiedu žodžiai varė jį į neviltį – ką reiškė Šredingeris, jis puikiai žinojo, bet kas per *jadvyga* – neturėjo jokio supratimo. Atsargiai palietė duris delnu – juto už jų kažką esant. Magas mėgino atspėti, ar tai gyva, ar mirę, bet tasai trūkčiojimas baisiai mušė iš vėžių. “Viena vertus, fiksuojama aiški superpozicija ir tuo pat metu – dekoherencija, rodo su kuo turiu reikalą, – svarstė Magas, – o antra vertus, neįprastas energijos pokyčių bangavimas velniškai glumina”. Jis būtų linkęs objekto elgesį paskaičiuoti, tik šikart buvo ganėtinai keblu, praktiskai neįmanoma, parinkti teisingos lygties. Nuojauta teigė, kad bet kokiu atveju reikia tą kažką išvaduoti. Tinkamiausias ir, ko gero, vienintelis būdas – paprasčiausiai atverti duris. Čia Magas susidūrė su kita problema – varčia nė nekrustelėjo nei stumtelėta, nei stipriai

trūktelėta. Pagaliau nuvokė, kad skvarbus protas beigi brutali jéga čia nepadės – teks griebtis magios.

– *Tankemor kapšer ka švik!* – nukreipės burtų lazdelę, griausmingu balsu sudundeno ir įsmeigė žvilgsnį į duris. Kaktą išmušęs prakaitas ēmė graužti akis. Magas pirštais brūkšteliėjo per vokus ir vyzdžiai staiga išsiplėtė ant varčios išryškėjus drūto pagalio, galu įsprausto tarp dviejų rutuliukų, atvaizdui. Iš to ženklo suprato, kad šitas būdas taipogi neveiksmingas.

Aišku, Magas galėjo atsisakyti savo ketinimo ir šliūruoti šalin, tačiau smalsumas ir azartas kažką išlaisvinti – buvo stipriau už jį patį. Valandėlę pamindžikavęs prisiminė Tavalą ir tuo pat išsikvietė jį į pagalbą. Kol tasai atsidangino, teko šiek tiek palūkėti. Lūkėdamas dar nagus pagraužė – žalčiai per ilgi, kliūti visur pradėjo. Bet dešiniojo mažojo piršto nukramyt nespėjo: net krūpteliėjo, kai iš pasalų šaižiai suriko tiesiai į būgnelį. Pasikrapštė Magas aprēktają ausį ir tarė:

– Klausyk, Tavalai, nesusitvarkau šičia. Ką su tom durim daryt? Už jų kažkas yra.

– Mhm, įdomu įdomu, – Tavalas apčiupinėjo duris. – Aha, *nu jo nu jo...* Rakto neturi? – nusikvatojo atkragindamas galvą. Magas rūstingai sužaibavo akimis. – A, *nu jo nu jo...* Šposū nesupranti. Jaučiu, savo magiją jau bandei... Neveikia, ką? – vėl nusižvengė šaižiu balsu ir su entuziazmu išklojo: – Davai, pasprogdinam! Kai geras būtų! Babach, ir *nèèè* durų!

– Ir ne tik durų! Tu kvailas visai, – Magas nusispjovė.

– Tada... tada pasikast po durim reikia, – pakišo pakankamai sumanią išeitį, kaip patsai sau vaizdavosi.

– Na, tai kask. Ko stovi kaip kartį prarijės?

Tavalas parkrito ant kelių ir uoliai ēmësi darbo. Spēriai, su ypatingu nuožmumu, sakytm įniršes taksas, malė rankomis kietai suplūktą žvyrą. Pakilo sprangių dulkių debesis. Magas galingai nusičiaudėjo.

– Žinok, nieko nebus, nieko nebus, – atsitiesės suvapėjo padusės Tavalas, – atsitrenkiau į pamatus. Ble, tvirti ir giliai.

Norėjau iš visos dūšios tau padėt, ale, va, matai... – pasidaužė delnus purtydamas žemes.

– Tai kas dabar?

– Gal per kaminą lišt?

– Ljisk, – paragino Magas, įsirėmės rankas į šonus.

Tavalas užsikabarojo ant stogo ir netrukus šūktelėjo iš viršaus:

– Žinok, irgi nieko nebus – siaura skylė! Žiauriai siaura! Be šansų! *Nu jo nu jo!*

– *Nu, nachui!* – nevalingai išsprūdo Magui, prasimušė iki šios minutės skrupulingai tvardytas irzulys.

Netekės vilties prišoko prie varčios ir ēmė desperatiškai gremžti jau ir taip iki panagių nugraužtais nagais, bet tuoj pat liovėsi – gan skausminga. Tik paskutinę akimirką ilgasis nagas užkliuvo už skylutės. Magas dar kartą juo kepštelėjo ir sustingo giliems apmąstymams. Atsitokėjės įgrūdo jį tiesiai į skyle ir pasuko pagal laikrodžio rodyklę. Pasigirdo trakštelėjimas. Staigiu judesiui atitraukė pirštą – persigando, jog bus lūžęs nagas, tačiau šis tebekurksojo savo vietoje. Magas atsišliejo į tas prakeiktas duris, o šios cypdamos atsivėrė ir vos neišvertė jo iš sandalų.

– Eureka! – sušuko laimės pilnomis kelnėmis. Na, ne vien laimės – dar kai ko. Bet tik truputuką. Gi ir baimės teko pajusti iš tokio netikėto netikėtumo.

– *Nu jo nu jo*, – suniurnėjo Tavalas.

Patalpoje baisiai nemaloniai dvokė – kur kas labiau nei Mago pirstelėjimas. Blausioje šviesoje jis įžiūrėjo guolyje kažką sukrutėjus. Tas kažkas pakėlė galvą. “Gyvas!” – apsidžiaugė Magas.

– Kas tu? – sugergždė galva.

– Aš – Magas. O tu kas?

Valandėlę galva tylėjo sustingusi, paskum pažvelgė dujotomis akimis ir vangiai paklausė:

– Nū, koks tau knisalas?

– Išlaisvinau tame iš šių pražūtingų spastų! Noriu bent jau vardą žinoti to, ką vadavau šitaip sunkiai!

Prieš pasakydama “ką?” galva dar patylėjo, paskiau iš lėto

išsikočiojo iš guolio, atsistojo pavirsdama į žmogystą ir atsvirdino prie Mago. Jis pamatė tą susivélusią gyvastį besant moterimi, ar bent jau panašią į moterį.

– Ko čia bliauni? Prisuk kolonkes, – ji pasikasė pažastį. Po minutėlės dar pridūrė: – Šiaip, aš Jadzė... O ką čia gelbėjai? Ryški bradifrenija jai, pagalvojo Magas.

– Tave gi! Tu gyva ir laisva! Durys atrakintos! – pačiupo ją už alkūnės ir ēmė tempti prie durų.

– Dink, – be emocijų tarė Jadzė. – Įsiveržė čia kažkoks... prižadino... iš lovos išvertė... Niekur aš neisiu. Atstok... Čiuožk iš mano namų... iš mano garažo, – ištraukė ranką ir pastūmė Magą. Šią sceną atokiau stebėjo Tavalas. *Nu jo nu jo...*

Staiga Magas pajuto pliaukštelių per ausį ir, susyk atplėšęs akis, prieš save išvydo tą patį veidą iš garažo. Tik gražesnį, neišburkusį, švarų, bet itin tūžmingą.

– Ko čia perdi?! Prismardinai visą gryčią! – tas veidas ēmė plyšaut. Ir kaipmat Magui prašviesėjo protas – čia gi sutuoktinė jojo!

– Jadvygute, nepyk, aš netyčia, – gailiai suvaitojo. – Košmarą sapnavau, tavęs visai nepažinau! Duris nagu rakinau, iš garažo tave vadavau!

– Oi, vaduotojas atsirado! Chronis dulbezda nelaimingas! Prisprogai vakar su Tavalu! – Jadvyla mosavo rankomis, o Magas tuoju pat užsitraukė antklodę, kad neduokdie, vėl nekliūtų į žandą. – Anas išviliojo visas paslėptas pusbonkes tave magu vis bevadindamas! Magas, mat! Tfū! Šmikis žaliom ausytėm! Kelkis ir malkų kapot, mikliai!

rankos.net
rašyk.lt

2021, nr. 1 (5)

rankos
elektroninis literatūrinis žurnalas